

Гугъэм итамэмэ тыкъа Іэтыжы, ти Хэкужь кІасэ тыкъагъэсыжы!

ТЫЗЭКЬОТМЭ - ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ ильсүм
Тызэктамэ
Кыщегъэжыагъэу кындыкы

№ 133 — 134 (21623)

2018-рэ ильс

БЭРЭСКЭЖЬЙИ
ШЫШХЪЭИУМ и 1

Осе гъенэфагъэ илэп

Кыхэтутыгъэхэр ыкчи
нэмэгдэхэр
тисайт ижүүлэцтэхийн

WWW.ADYGOVOICE.RU

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъээст

117

Шышхъэиум и
1-р – зи Хэкужь
къэзыгъэзэжы-
гъэм и Маф

Адыгэ Республикаем
шыпсэухэу лъытэнгъэ
зыфэтшыхэрэр!

Мэфэкі шагъомкэ — зи
Хэкужь къэзыгъэзэжыгъэм и
Мафэкі тышуфэгушо!

Зао зыщыкштыгъэ автоном
краеу Косовэ шыц адыгэхэр
Адыгейим къызащэжыгъэхэр
непэ ильс 20 мэхъу.

Тильэпкъэгъухэр заом иха-
забхэм зэращаухумагъэхэм
имызакъо, зэрэднауна джа-
шыгъум нафэ кыыфхэхуягъаг
ильэпкъэгъухэр тарихъ чыгу-
жым къэшэжыгъэхэнхэм Ады-
гейир ишыпкъэу зэрэпилыгъ-
тэр, лъэпкъхэм яфедхэм
якъэухумэн Урысыер зэрэ-
фхэвазыргъэр.

Заом ыпкъ къикыкэ Си-
рийскэ Араб Республикаем
зышхъэ къизыхъжын фаеу
хъугъэ адыгэхэм ятарихъ
чыгужъ дахэу къащыпэгъокы-
гъэх, ыпныэгъу щарагъэз-
тэгъ. Ашыбыгъехэр Адыгейим
къинагъэу щэпсэх, юф щашэ,
ащ хэхъонгъэ егъешыгъэн
ялах хашыхъэ.

Чыгужым къэзыгъэзэжы-
хэрэм ыпныэгъур социалнэ
гарантиехэмр ягъэгъотыгъэн-
хэм, щылаклакэм ахэр хэгэ-
тээзэгъэнхэм, ыкыб къэралхэм
ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм
зэпхынгъэу адитиэр гъэптиг-
гъэнэм непи республике Ишь-
хъэтхэм лъэшэу анаэ тираг-
тэты. А пстэур лъяпкъым икы-
зэтегъэнхэжын, адыгэхэр зы-
шыпсэурэ хэгэгхум адитиэ
зэпхынгъэхэр нахь пытэ хун-
хэм афэйорышэ. Талэки ащ
фэдэ юфхэр лъяджэктэштых.

Тичыпэгъу лъялхэр, на-
сып, щылаклакэ-псэукэ дэгъу
шьуйлэнэу, мамыр огур ренэу
шьушашихъагь итынэу, мафэ
къэс къэбарышу нэмэгдэх
зэхшумыхынэу, Адыгейим, Уры-
сиеими апае юфышоу ешь-
хыхъжъехэрэм гъэхъягъехэр
ашышьушынэу тигу къыддеэу
тышьуфэлъяо!

Адыгэ Республикаем
и Лышхъэу
Къумпыйл Мурат
Адыгэ Республикаем и
Къэралыгъо Совет –
Хасэм и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Хэкужьим екIурэ гъогууан. Ильс 20-кIэ узэкIэбэжьмэ

Мыгъэ ильс 20 мэхъу Хэкужьим къэзыгъэзэжыгъэм и Мафэ Адыгейим зыщыхагъэунэфы-
кырэр. А хъугъэ-шагъэм ыпеклэ щылэх тильэпкъ итарихъ изы къатышхо, тильэпкъэгъоу зичыгу
къэзыгъинэнэу хъугъэхэм ящылэнэгъэ.

Тарихым зыфэдэ къыхэм-
хъухъэгъэ хъугъэ-шагъэм имэ-
хъанэ кындылтытээ, Адыгэ
Республикаем и Президент
унашьо ышыгъ шышхъэиум и
1-р Хэкужьим къэзыгъэзэжы-
гъэм и Мафэу гъенэфэгъэнэу.
Ар зичыгужъ зыгъотыжыгъэ-
хэмки, республикаем шыпсэухэу
зильэпкъэгъухэр къызыхэхъа-
жыгъэхэмки мэхъанэшко зилэ
маф.

Тильэпкъэгъухэм ягъкъэхъэх
бэрэ ашызэхэпхыщтыгъ
ятэжь-пашъэхэр зыщыпсэущты-
гъэ чыгум къаклохэ, зэрагъэ-
льэгъу зэрашоигъуагъэр. Ау
заом ыпкъ къикыкэ ящылэнэ-
гъэ арэущтэу лъэшэу зэблэхъу-
гъэ хъуныр хэти ышагъэп.
Ильс 20-кIэ узэкIэбэжьмэ
къытхэхъажыгъэхэм непэ ячы-
гужъ юф щашэ, ящылаклак-
псэукэ зэтеуцугъ. Чыпэ къин
зефхэм ыпныэгъу къафхэгъэх
мэ — Адыгэ Республикаем
ипашхэм, ащ щыпсэухэрэм
ахэр гъунэнчье афэрэзэх.

Зэкэ къызщежьагъэр я 90-рэ
ильэхэм ыкIэхэм адэх —
Косовэ щыпсэущтыгъэ адыгэхэм
ячыгужъ къафхэзэжынир зау-
блэр ары. Къэралыгъо ыпныэ-
гъу ахэм агъотыгъ. Урысые
Федерацием и Правительствэ
бэдээгъум и 3-м, 1998-рэ ильс
ышыгъэ Унашью «Автоном краеу Косовэ
(Союзэ Республикаю Югославиер) ады-
гэхэр (черкесхэр) къищыхыгъэхэу
Адыгэ Республикаем къэшэжы-
гъэнэмкэ зэшомыхыгъэмэ
мыхъущт къэралыгъо ыпныэгъу-
хэр» зыфиорэм тетэу шэклюгъум
и 1-м, 1998-рэ ильс 1998-рэ ильс
адыгэ унэгъо 23-рэ Хэкужьим
къэклохыгъэх. Ахэм Адыгейир
яунэ хъугъэ, тильэпкъэгъухэр
зэхсхэу зыщыпсэущтэх къуа-
джэу мэхъэнэ гъенэфагъэ зилэ

Цэ зыфаусыгъэр — Мэфхъаблэ
щылэхъэгъэ.

Къухъэм фэуусырэм елъытыгъ зэресыштыри

Непи, а хъугъэ-шагъэхэм
ильс 20 затешэжыгъэм, нафэ
къытфхэу къудажэм ыцэ къы-
зэригъэшыпкъэжырэр, ар
зэрэмафэр. Мэфхъаблэ тильэп-
къэгъухэр къытхэхъажыхъэрэм
ашыщыбэ зыщыпсэурэ чыпэ
хъугъэ. Ар Мыехъолэ районым
и Кировскэ къоджэ псэуплэ
хэхъэ. Апэрэ ильс 1998-рэ ильс
аш косовэ адыгэхэр ары дэсигъэхэр.
2010-рэ ильс 1998-рэ ильс
аш статус илэ зыхъугъэм къыщыу-
благъэу, тильэпкъэгъубэмэ ар
уцуулэ афэхъугъ. Сирием, Тыр-
куем, нэмэгдэх къэралыгъохэм

Урысые Федерацием и Правительствэ
бэдээгъум и 3-м, 1998-рэ ильс 1998-рэ ильс
ышыгъэ Унашью «Автоном краеу Косовэ
(Союзэ Республикаю Югославиер) ады-
гэхэр (черкесхэр) къищыхыгъэхэу Адыгэ
Республикаем къэшэжыгъэнэмкэ зэшо-
мыхыгъэмэ мыхъущт къэралыгъо ыпныэгъу-
хэр» зыфиорэм тетэу шэклюгъум и 1-м,
1998-рэ ильс 1998-рэ ильс апэрэ адыгэ унэгъо 23-рэ
Хэкужьим къэклохыгъэх.

Къарыкъыжыгъэхэм а къудажэр
псэуплэ къыхахыгъ. Мы лъэ-
хъаным Мэфхъаблэ нэбгыри
178-рэ (унэгъо 61-рэ) щэпсэу,
унэ 45-рэ щашы. Урамхэм
асфальт атыральхъэ, спорт
площадка, къелэцыкы джэгуплэ
шагъэпсэгъэх, мы ильс 1998-рэ ильс
аш зэшьоштхэ псыр ращэллагъ.

Охтэ благъэхэм къудажэм гъэ-
стыныхъэ шхуантээр щызэб-
гырышыгъэнэм паублэжыши.
Аш пае Адыгейир федеральнэ
программэ «Къоджэ псэуплэ-
хэм хэхъонгъэ ягъашыгъэнэр»
зыфиорэм хэхъагъ.

(Икэух я 2-рэ н. ит).

Хэкужьым екIурэ гъогууан. Ильэс 20-кIэ узэкIэбэжьмэ

(ИкIех).

ЯЭПЫІЭГҮҮ КҮАЛЬЭЭСҮ

Іашхээп чыпIакэм ушыпсэүным зыфытебгээпсиханыр. Тильэпкъэгүхэм яшыIакэ льешэу зэблэхьугъэ хуугъэ. Унэйо Ioфхэм язэкуюагъэп, адыгабээри урысыбзэри дээюу зэгъэшэгъэнхэ, IoвшланIахэм аlyуагъэн, ишыIкIэгъэ тхылхэр гъепсыгъэнхэ фягъ. Тикээралыгъо зэрэшыхаазуу, чыпIе кын ит цыфхэм йапыIэгъу кыафхууగъэх хэбзэ кулыкыу зэфшхяафхэм, общественэ организациехэм ялыхлохэр, цыф кызызэрклоу Республиком щыпсэухэрэр. КаххэкIыгъэх ялькоцIэгъухэм яшыIкIэ-псэукэ зылкэ игъуцогъэн, пшъэриль зыфэзышыжыгъэхэри.

А йапыIэгъур непи зэлпыурап. Анахъэу ар Сирием щыкIорэ зэпэуцужым епхыгъ. Адыгейим джыри кыргэгблэгъэжыхаащ щыпсэурэ тильэпкъэгүхэр, иамал кызэрихъэу илэпыIэгъу алегъохи. Сирием кызыщибырыгъэм кызыщиублагъэу Адыгейим тильэпкъэгъу нэбгырэ 800 фэдиз къекIожыгъ. Ахэр щыIэнгъэм хэгъэвэзжыгъэнхэм, йапыIэгъу афхуугъэнхэм фэгъэзэгъ Комиссие Адыгэ Республиком и Лышхъэ иунашьокэ зэхашагъ. Ары паклошь, тильэпкъэгүхэм йапыIэгъу афхуугъэнхэм епхыгъэ Ioфыгъохэм Урысыем йакIыб политикимкэ ыкIи экономикэмкэ истратегие мэхъэнэ гъэнэфагъэ щаубыты.

Адыгейим къекIожыгъэ тильэпкъэгүхэм ятхылхэр гъепсыгъэнхэмкэ, медицинэ фэофашхэмкэ, кIэлэцыкIу ыгытпIэхэм, еджапIэхэм ясабийхэр ачIэгъэхъэгъэнхэмкэ йапыIэгъу афхуугъу. Джаш фэд, псэупIэ, IoвшланIе агъотынхэмкэ адеалэх. Мы лъэхъянин тильэпкъэгъу Адыгейим къекIожыгъэнхэм янхъыбэр Мьеекуапэ щэпсэу. Пэнэхэс чыгу Iахь 38-рэ, Мэфхъяблэ — 88-рэ къашаратыгъ унэхэр арашыхъанхэу.

Тильэпкъэгүхэм ашыщыбэм непи Ioф ашIе, кIэлэцыкIуухери ялэгъухэм ахэзагъэх, гупсэфуу мэпсэух. Мы ильэсым тильэпкъэгүхэм якIалхэм ЕГЭ-ратыгъ, балпыбэ къэзыхыгъэхэри ахэтих, анахъэу инджилызыбзэмкэ.

— Тильэпкъэгүхэр щыIэнгъэм хэгъэвэзжыгъэнхэм ылъэныкIокэ Ioфуу ашIэрэмренэу ынаIа тет КъумпIыл Му-

рат. Республиком ихэбзэ кулыкъушIахэм, общественэ организациехэм яшуагъэкэ

Тэххутэмыхою районым щыIэм щэлажьэ, Къэбэртэе Ибрахим — шэныгъэлжэх-химик, Крас-

Сирием кызыщибырыгъэм кызыщублагъэу Адыгейим тильэпкъэгъу нэбгырэ 800 фэдиз къекIожыгъ. Ахэр щыIэнгъэм хэгъэвэзжыгъэнхэм, йапыIэгъу афхуугъэнхэм фэгъэзэгъ Комиссие Адыгэ Республиком и Лышхъэ иунашьокэ зэхашагъ. Ары паклошь, тильэпкъэгүхэм йапыIэгъу афхуугъэнхэм епхыгъэ Ioфыгъохэм Урысыем йакIыб политикимкэ ыкIи экономикэмкэ истратегие мэхъэнэ гъэнэфагъэ щаубыты.

тильэпкъэгүхэм япхыгъэ социаль-гуманитарнэ Ioфыгъор зэшшохыгъэ хуугъэ. Тинепэрэ щыIкIэ-псэукэ ахэр щыщых, Республиком иэкономикэ, икултурэ, медицинэ, нэмыхи лъэнхыкIохэм ялахьшиу ахэль, — кыххегъэщы АР-м лъэпкэ Ioфхэмкэ, йакIыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгүхэм адирялэ зэпхынгъэхэмкэ ыкIи къэбар жуугъэм иамалхэмкэ и Комитет.

Узыгъэгушшорэр хуугъэ-шэгъэ тхъамыкIагъохэм ямыпхыгъэу Адыгейим щыпсэухэ аштоигъуо къекIожыххэрэм япчыагъэ зэрзаххорэр ары. Тыркуем, Сирием, Иорданием, Израиль, Европэм къарыкIожыгъэу тильэпкъэгъу 2000 фэдиз непи Адыгейим щэпсэу. Ахэм янахьыбэм яшыIкIэ-псэукэ зэтэрагъэуцаагъ, ашыщхэм гъэсэнгъэ Урысыем щыззераагъэтооть.

Сатуушынным, псэольшынным, фэо-фашихэм ягъэцекIэнкэ предпринимательствем иобъект 30-м ехъур тильэпкъэгүхэм яех. Бюджет учрежденихэм нэбгырэ 70-м ехъумэ Ioф ашашIе, ашлажьэх ахэр псэольшынми, автотранспортми. Сэнэхьатэу яламкэ Ioф зышлэрeri макIэп. ГушыIэм пае, Хануш Рияд инженер-электрикэу псэольшынми организациеу

Мы лъэхъянам тильэпкъэгъуо Адыгейим къекIожыгъэнхэм янахьыбэр Мьеекуапэ щэпсэу. Пэнэхэс чыгу Iахь 38-рэ, Мэфхъяблэ — 88-рэ къашаратыгъ унэхэр арашыхъанхэу.

нодар дэт политехническэ институтын Ioф щешIе, Вэрэкью Самарэ — кIэлэгъадж, Пэнэхэрэ Афыпсыпэрэ яеджапIэхэм инджилызыбзэмкэ ашыргъаджэх, нэмыхиIхэри. Тильэпкъэгүхэм ялэуужыкIеу Адыгейим кызыщыхуугъэхэм гъэ-

япчыагъэкэ адыгэхэр ятлонэрэх. Непэ амалэу щыIэнхэмкэ, субъект ыкIи федеральнэ шъольыр зэфшхяафхэм ашыпсэурэ адыгэхэр зэхэхьанхэмкэ, зэлъыIэсэнхэмкэ пэриохуу ялэп. Ары зэрэштын фаери — тэтиарихыи, тълапси зы.

Адыгэ диаспорэм ильэпкъ культурэ, ыбзэ кыуухъумэнхэ ылъэкIыгъ, ичыгужь шуульэгъуо фырилер чинагъэп. Тильэпкъэгүхэм зэпхынгъэу адитиэм зегъэушьомбгүүгъэнэр Республиком социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэ ышынымкэ лъэнхээ гъэнэфагъэ щыт.

Тильэпкъэгүхэм зэпхынгъэу адитиэм зегъэушьомбгүүгъэнэр ыкIи нахь пытэ хууным афэш ильэс зэкIэлэхыкIохэм Республиком щагъэцакэ подпрограммэ «Развитие и укрепление связей с соотечественниками, проживающими за рубежом, содействие социальн-

нэ-культурной адаптации соотечественников, прибывших в Республику Адыгея» зыфиорэр. Аш кызыэрэшыдэлъытаяз, тильэпкъэгүхэм апае тхылхэр кыддэдъэкIыгъэх, телевизионнэ фильмэхэр агъэхъязыгъэх. Ильэс 20-м ехъувьэу телерадиокомпание «Адыгейим» йакIыбым щыIэ адыгэхэм апае къетынхэр адыгабзэкли, тыркубзэкли, арапыбзэкли егъэхъязырх. Адыгабзэр дунэе интернет проектуу «BOOK 2-м» хэгъэхъэгъэнхэм Ioф дэтшIагь. Джаш фэд, лъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» исайт урысыззэрэ адыгабзэкли тхыгъэхэм ямызакью, тыркубзэкли арапыбзэкли статьяхэр регъахъэх.

Адыгейим ильэс кыре-гъэблагъэх йакIыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъу ныбжыкIе купхэр, Республиком икIыхэрэри ахэм ахэхъэх. Та-дэж къакIорэ ныбжыкIе күлтурэм, гъэсэнгъэм, туризмэм япхыгъэ Ioфхъабзэхэр афызэхашх, ахэр ялэгъухэм, этнографхэм аlyуагъакIэх, бзэр арагъашIе, Адыгейр арагъэльэхъу.

ЙакIыбым щыпсэурэ адыгэхэм Урысыем гъэсэнгъэ щагъотыннымкэ Адыгейр йапыIэгъу афхуу. Ашьэрэ еджэпIитум — АКЬУ-мрэ Дюздже иуниверситетэ зэзэгтыныгъэ зэрээдашыгъэ тетэу 2013-рэ ильэсүм кыщегъэжъяаэ тууниверситет икIэлэгъяджэхэм адыгабзэмрэ ашыгъашIе.

Джаш фэд, Республиком, йакIыб къэралхэр адыгэхэр зыщыпсэухэрэм яобщественэ организациехэм тильэпкъэгүхэм Ioф адэзышIахэрэм зэпхынгъэ адири. Ахэм ахэхъэх КАФФЕД-р (Тыркуер), Иорданием, Израиль я Адыгэ хасэхэр.

Адыгейим, лъэпкъ чыгужьым шуульэгъуо фырилерэ зэрлихэрэе пстэуми сидигъуу ячыгужь къяжэ ыкIи Хэкужым къээгъээзжыгъэ и Мафэ фэгъэхыгъэ мэфэкл Ioфхъабзэхэм ахэлжъэнхэу етэгъэблагъэх.

ЖАКИЭМЫКЬО

Аминэт.

Сурэхэр ЕмтIыль Нурбий тырихыгъэх.

Гъогухэр шапхъэхэм адиштэштих

Гъогурыкъоныр щынэгъончъэнымкэ республикэ Комиссием зичэзыу зэхэсигъоу тыгъусэ илагъэм тхъаметагъор щызэрихъагъ Адыгэ Республиком и Лышхъэу Къумпыл Мурат.

Гъогурыкъоныр щынэгъончъэнымкэ, гъогухэм къатехухъэрэ хъугъэ-шагъэхэм, ахэм ахэкуюдэхэрэм япчъагъэ нахь макъ щыгъэнымкэ юфхэм язытет зыфэдэм, аварие къащыхуунымкэ щынаагъо зидэштий автомобиль гъогухэр гъенэфыгъэнхэмкэ щыкъагъэхэр дэгээзыжыгъэнхэмкэ анахъэ анаэ зытырагъэтэн фахээм афгъэхыгъагъ аэрэ юфыгъо зэхэсигъом къыщаётгъэр. Мыщ епхыгъэу къегущыагъ щыкъагъэхэмкэ щынэгъончъэнымкэ Къэралыгъо автоинспекцием и Гъэйорышланыр АР-м щылэм ишащэу Александр Курпас. Аш къызэриуагъэмкэ, 2018-рэ ильэсэм иапэрэ мэзих республикэм игъогухэм хъугъэ-шагъэ 246-рэ къатехухъягъ, ахэм нэбгырэ 42-рэ ахэкодагъ, 290-мэ шьобж зэфэшхъяфхэр атешагъэх эхуугъ. Блэкыгъэ ильэсэм мыщ фэдэ иуахътэ егъэшагъэм, авариехэм ахекодагъэхэм япчъагъэ нэбгыри 10-кэ нахьыб. Лъэсрэйкъонэм зератехъягъэхэм епхыгъэ хъугъэ-шагъэхэм япчъагъэ. Мыекъуап - процент 37-кэ, Тэхутэмийкье районым - процент 20-кэ ашхэхъуагъ. Гумэйкъигъо шхъягъэхэм ашыц лъэсрэйкъо зэпиркыпэхэм адэж къыщыхуугъэ авариехэм япчъагъэ процент 88-кэ нахьыб зэрэхувь. Аш щыщэу процент 75-р

япчъагъи къыщыкъагъ. Республиком ит автотранспортыр мин 24,5-кэ нахьыб хъугъэ щыкъи непэрэ мафэм ехуулэу учетым хэтэр мин 209-м ехуулэу. Министрэу Мэрэтикъо Рустем къызэриуагъэмкэ, 2018-рэ ильэсэм иильэсныкъо гъогухэм къатехухъэгъэ авариехэм апъ къикъыкъэ зидунай зыхъожыгъэхэм япчъагъэ (нэбгырэ мини 100-м тельтагъэ) 17,4-м кэхъагъ. Блэкыгъэ ильэсэм мыщ фэдэ иуахътэ егъэшагъэм, артэхуу нахьыб. Зэфэхысыжхэр къызэргэгъуагъэмкэ, хъу-

страцием юфхъэбээ гъэнэфагъэхэр зэхечэх: гъогухэр, лъэсрэйкъо зэпиркыпэхэр агъецэцэхъэх, зэтэрагъэпсыхъэх, шапхъэхэр къизытотыкъирэ та-мыгъэхэр ашагъеуцух. Зэрэгээнэфагъэмкэ, автомобиль гъогухэм ячыпэ 12-мэ асфальт, участкэ 24-мэ мыжью-пшэхъо зэхээль атыралхъащ, чыпил 5-мэ игъэктотыгъэ гъэцэхъэхэр ашыкъоштих. Ахэм яшуагъэхэмкэ шапхъэхэм адимыштэрэ автомобиль гъогухэм япчъагъэ нахь макъ хүшт, гъогурыкъоныр нахь щынэгъончъэшт.

гъэ-шагъэхэм къахэкъыкъэ нэбгырэ 39-мэ ядунай ахъожыгъ. Аварие къызыхуугъэ чыпилэм таакъик 20-м къыкъоц медицинэ иэпилэгъу псынкъэр къесын фое.

республикэм икъэлэ шхъяа щагъэунэфыгъях. Гъэйорышланырэ илашээ ишащэ мыщ дэжым къызэрэхигъэштигъэмкэ, лъэсрэйкъо зэпиркыпэхэр агъэтхы зыхъукъэ, фыжышшомрэ гъожышшомрэ зэгъусэхэу бгээфедэнхэр нахь тэрээ, сида плом гъогур зэпизычырэ цыфым, водителым ар нахь алъэшвь. Полицием икъулыкъушшэхэм юфэу агъецэклагъэм ишуагъэхэм яшуагъэ рулым кээрсигъэ водител 994-рэ къаубытагъ.

2018-рэ ильэсэм Гъэйорышланырэ щыкъигъэ зэхъокынныгъэхэм апъ къикъыкъэ къулыкъу-шэхэм япчъагъэ 41-кэ нахь макъ хъугъэ. Аш къыкъелтыкъоу патрулыр зыщахыре гъогу шхъяа щагъэхэм атет полицейскэхэм

Ашкъэ пшьерильыр проценти 100-кэ агъецэклагъ.

Мы лъэныкъомкэ къэгъэльгъонхэр нахь дэй зыщыхуугъэхэм муниципалитетхэм яшащэхэр нэужым къэгущыагъэх. Гумэйкъигъохэр дагъэзэжыкъонхэмкэ юфэу ашлэрэм ахэр кэлкъеу къащущуцгъэх. Гүшүлэм пае, Мыекъуап игъогухэм ильэсныкъом хъугъэ-шагъи 114-рэ къатехухъагъ, ахэм нэбгыри 9 ахекодагъ (блэкыгъэ ильэсэм 4), 139-мэ шьобжхэр атешагъэхэм хъугъэ. Гъогурыкъоным ишапхъэхэр водителхэм зэрэмгъэцэклагъэм къыхэкъыкъэ аварии 101-рэ къэхуугъ, аш нэбгыри 7 ахекодагъ. Мыщ фэдэ хъугъэшагъэхэм япчъагъэ нахь макъ щыгъэным пае къэлэ админи-

стрием юфхъэбээ гъэнэфагъэхэр зэхечэх: гъогухэр, лъэсрэйкъо зэпиркыпэхэр агъецэцэхъэх, зэтэрагъэпсыхъэх, шапхъэхэр къизытотыкъирэ та-мыгъэхэр ашагъеуцух. Зэрэгээнэфагъэмкэ, автомобиль гъогухэм ячыпэ 12-мэ асфальт, участкэ 24-мэ мыжью-пшэхъо зэхээль атыралхъащ, чыпил 5-мэ игъэктотыгъэ гъэцэхъэхэр ашыкъоштих. Ахэм яшуагъэхэмкэ шапхъэхэм адимыштэрэ автомобиль гъогухэм япчъагъэ нахь макъ хүшт, гъогурыкъоныр нахь щынэгъончъэшт.

зэтэгэпсыхъэгъэнхэмкэ аш фэгъэзагъэхэм юфэу ашлэрэм изэфэхысыжхэм зэхэсигъом шатегущыагъэх. «Адыгэявтордорым ишащэу Алексей Ко-решкиным къызэрэхигъэштигъэмкэ, республикэ щыкъи межмуниципалнэ мэхъанэ зилэ гъогухэм якъихыгъэ километрэ 1352,3-рэ мэхъу. Мы ильэсэмкэ зэрэгээнэфагъэу, гъогу километрэ 41-мэ къэзигъэнэфырэ пкыгъохэр ашагъеуцущтих, аш сомэ миллион 80 фэдиз төфөшт.

Гъогурыкъоным ишапхъэхэр зэраукууагъэр къэзигъэльгъээр видео щыкъи сурэт тезхырэ комплексхэр муниципалитетхэм ячыпэхэм ашыгъэфедэгъэнхэм ишапхъэхэр зэраукууагъэр къэзигъэльгъээр фэгъэхыгъэу, гъогу километрэ 41-мэ къэзигъэнэфырэ пкыгъохэр ашагъеуцущтих, аш сомэ миллион 80 фэдиз төфөшт. Гъогурыкъоным ишапхъэхэр зэраукууагъэр къэзигъэльгъээр фэгъэхыгъэу, гъогу километрэ 41-мэ къэзигъэнэфырэ пкыгъохэр ашагъеуцущтих, джащ фэдэу почтэм иамалхэр къызфигъэфедэзэ, администривнэ хэбзэукононгъэ зышигъэхэм альенкъоокъ щылэ унашхохэр ахэм алэкигъэхъащтих. Зэзэгынгъэр ильэс 10-м тельтэгъэшт. Джырэ уахтэм проектым иапэрэ едзыгъо агъецакъэ, планграфикым къыдыхэльтэгъэ юфхъэбээ зырызхэр зышигъэхъащтих. Гумэйкъигъохэр щылэх нахь мышэми, нэмькъи пшьерильхэр ашагъхээ итхэр зэшигъэхъащтих. Гумэйкъигъохэр щылэх нахь мышэми, нэмькъи пшьерильхэр ашагъхээ итхэр зэшигъэхъащтих.

Мы лъэныкъомкэ юфэу ашлэрэм къытегущыагъэхэм муниципалнэ образованихэм яшащэхэм ашыцхэри.

ТХАРКЬОХЬО Адам.

Іофышихом илчэгү итыгь

Югославием кыщыхъугъэ заом тильэпкъэгъухэр кыххэцьжыгъэнхэмкээ ыкыи Хэкужым къэцжыгъэнхэмкээ нахь пшъэдэкъыжышо тарихым кызфигъеуцугъагъэр Адыгэ Республикаем и Президентеу Джарымэ Аслыан арыгъэ. А хуугъэ-шагъэм фэгъэхыгъ непэ тизэдэгүчилэгъу.

— Къэзыгъэзэжыгъэм и
Мафэу непэ я 20-у хэдгээнэ-
фыкырэм, пстэуми зэрэтшүү,
оры икъежьаплэри, ильгыг-
клотаплэри, иухыжьыплэри.
Сыхэммыукъонэу къысщэхүү
ар угу пхырышыгъэу *сломэ*.
Джы, икъун фэдиз уахтэ
зытешэлгээ нэуж, а хууль-
шагъэм сыйд фэдэ уаса фэ-
пшырэр, мы лъэхъаным а
лоф инэу лъапсэ зыфэшьу-
шыгъагъэр лъыгъэклотагъэ
зэрэхъурэм угэгъераза? А р
апэрэ упч! Ятлонэрэмкээ,
зихэку къэзыгъэзэжыгъэ-
хэм, анахъэу Косовэ къи-
шүүщижыгъагъэхэу, тирес-
публикэ щыпсэухэрэм мэ-
фэкъим ехъулэу сыйд япомэ
пшоингьу?

дахын амылтээкыгээ
обществэй «Родинэр» тилэх хүгүээ,
республике тызэхъум, Конституцием
хэдгэхъагь статья адыгэмэ, тыйдэ щип-
псэухэрэми, Адыгэ Республиктэй яхкоу
зэрэштыр, Урысые хэгъэгуми, аш исубъ-
ектмэ ашыц горэмийны шаардлыг
имылгацай «Закон о
репатриантах» тштагъэ,
фэшьхъаф хэбзэ-унашьохэр, хэку
къэгээзэжжыным фэгъэхьыгэхэу тхыл-
льэу кынадэдтээкыгээх, къэкюжжихэ-
рэм ялэпийгэу фонд зэхэтшагъэ. А шаардлыг
тэргүүтэй тэргүүтэй тэргүүтэй тэргүүтэй

зээлтгэш бүр. А шалтгааны тарын гүазээ, къералтийн юуфын маклээ эшшотхыг бүр. А пстэуми ахэлтэйкыг бүр къельяг борэмэ аашиг тильэпкъэгүүхэм зэо машлор къанэмсызыг Косовэ къызэритцыхыг бүр ыкчи Мыеекуапэ пэблагьбэу ахэр къоджэ шхъяафэу зэрэдгээтэйсигэхэр.

Югославием щыпсэурэ адыгэ-
мэ сэ нахындою нэүасэ са-
фэхъуగъэу щытыгъ. 1979-рэ
ильэсүм турист куп сирита-
щэу Белград тэдэсызэ, Цэй
Исхъякъ ик!элэцыкло Алкъес-
игъусэу сыйкыгьоти, чэцт ре-
ным тыгущы!еу тышысыгъяаь,
хэкум къэк!ожжэ зэраш!онгъор,
къэмыхъюжжээмэ эзерахэк!одэшт-
хэр сшошь ыгъэхъоу къысфи-
лотэгъяаь. Исхъякъ зыгъэгумэ-
к!эу къысиулагъэхэр зык!и сцы-
гъупшэу къыхэк!ыгъэп, ау сывэ-
радеэн гъогу къэсымыгъотызз,
систатуси нахь льагэ хъувье,
тиамалхэри нахь ин хъухи,
льэшшэу сыгу етыгъэу, адыгэ куп
цыклоу Косовэ щыпсэущтыгъэ-
хэр, Исхъякъи, иунагуу ахэтхэу
къитцижынхэ зэрэтгэлэк!ыгъэр
сигуапэ, мыжъо джадэ горэ
спл!эу изыгъэу е чыфэшхо
стельэу спшыныжыгъэ фэд.

Президентэй сзылэхжээгээ ильсэхэм кызыдэхүүгүн кызыдэхүүгүн дэмхүүгүн щын. Ау адигэхэр яхэку къезыщелэхжыхэрэ гъоц, гур хэтхын зэрэлтээкыгъэмкээ сзыфэрэзэжж, кызыдэлажъэштын гъэ калэхэми сафэраз. Ахэм ашыщых Шъяоцыкы Пычимафээ Бэджэнэ Муратэ, Чэмышьо Гъязый, Дзыбэ Мусэ. Тизэдэг гүшүүгээ кіеки нахь мышэми мыхэм ацэ къемылоу ублэкынен амал имылэу сэлъытэ ыкки хва ллэлэу яльэпкэ зэрэфэлжжээ.

фышІехэр (посолыгъэр Ю. М. Котов).

Непэ фэдэү къэсэш! Эжбы
Косовэ къи��ыжыгъэмэ апер
пчэдүжым тызахахъем, чеф
хэу, разэхэу, зыгорэм бэр
къэтыгъэхэу яунэ къагъэзэжь
гъэ фэдэү къызэрэтпэгъокыгъа
гъэхэр.

«Фэсъжьапчи, гъогуонэшх
къызэпышъучыгъ, сыйдэущтэ
шъукъэсъжыгъ, нычэп сыйдэу
щтэу ишъухыгъ?» сун апэ къы
рагъеуцгъе анахыжъэу Жъэ

зэрэшьульэгьоу. Мэфэхъаблэ зеубгъу, нахь дахэ мэхъу, ныбжыкілэхэм унагъохэр ашлэ, еджэх, лоф ашлэ, тышц хъужыгъэх, ыбгүйтүкни тызыкілэхъопсыщтыгъэр къылдэхъууг.

Косове қыкылжыгъэмэ ямызакыу, зихеку къезгыгъээжыхъгъэ пстэуми сафэгушо непэрэ мэфэкымкэ, Тхъэм клегъегушуужыхъих лъэбэкъоу адзыгъэм, Тхъэм ежхэмкни тэркни мафэтфеш, тихэгъэгуу клас Тхъэм гупсэф щитегъэгъот.

Щахыбыэ сызеупчым, Іәүт-
дишызыэ джәуап къыситы
жыгы: «Ильеси 100-м сыныбж-
еклонлагъешь, фәдэу зызгъэспе-
фэу сыйчиуеу къысәкүгъэ-
къесшләжкырәп, зыпари схэу-
зыкырәп, шыкур, Тхъэм псау-
ныгъэ ори къует, пстэум
къует».

«Джары, тят, тэри тызыфаер Гүпсэфигь щыжкугъотынэу ар шүукъыздэклюжыгъэм. Къан нэрэр, адыгэхэмкэ зэрэтихах бзэу, тызэдэлэнышь, зыгорэштын». — clvагъэ. Тшыгъэ ык

Джы һоғыр зэрэлъякluа-
тэрэм сегъераза, семыгъэ-
раза? Кләкluу къеслон: сигъэ-
разэрэп. Тә тильэхъан мы
һоғым нахь шъхъафитэу тыпыл-
льыгъ, федералынэ Гупчэм
цихъэ нахь къытфишыщтыгъ.
Джы зылэкliиубытагъ хәбзэ-уна-
шьохэу тильэпкъ зэклеугъоежын-
ымыкъэ тыуҳесыгъэхэр, «ахэр
федералынэ законмэ апшүле-
клох» ыуу, тырагиргъэхъыл-
гъэх. Іеубытып! пышын закон
щымы!еу зичээзыу һоғыгъохэр
зэшлопхунхэ плъэкlyна? Плъэ-
кlyштар

Сирием заор къызыщызэклаблэм, адыгэхэр къыхащыжынхэу сыгугъягъ, арэущтэу хъун фэягъяу непи сеплы, ау хъугъэп. Адыгэу фитыгъуаджэкіе икыжыгъэхэм къаклэхуухагъэхэм «Тятэжъхэм ячыгу тыкло-жын» aloy агу къекъымэ, пэрыохъу ямылэу къэклюкъышъунхэу амал щылэу шыгъян фае. Арэущтэу хъуным пае юфышко тшлэн фаеу талэ иль.

Джыри зэ сигуалэу
мэфэкъымкэ сышъу-
фэгушо!

*— Тхъауе гъэпсэү.
Сихъу Гошнагъу*

Адыгагъэр, цыфыгъэр и гъогъух

Еджапэм клонэу зызыгъехъазырыре пшъешье ныбжыкъэр пчэдыхъым сыхъатыр 7-м дэжь къеуши. Шъхъангъупчъэу лухыгъэм бзыу цыкъухэм яорэд мэкъамэ кырельасэ. Ичынальэ ижы къабзэ куаччэ кыритыгъэ фэдэу ынэмэ нурэр къакъехы.

Хэтки нафэ хэку гупсэр сыйд фэдэ къали, къэралыгъуи пэшын зэрэмьылэкъыттар. Мыгумэкъеу, ыльгъурэ пстэуми ашыгушыкъызэ зефапэ ыкы мафэм къыфигъехъазырыгъэ «шүхъафтыным» фызэуухыгъеу пэгъокы...

Хыдзэл! Псэзанэ гъунэгъу-хэм сэлам фабэ арехы, апэ-гушуатэ. Пшъешье ныбжыкъе-цыкъулр шу зэральгъурэр ахэ-пшыкъеу бзыльфыгъехэм исэ-лам ягуалуу кырагъегэзэжэй.

Цыфым сэнау-щыгъэ хэлъмэ, ар лъэныкъо зэфэ-шъхъафхэмкэ къенэфэшт. Псэзанэ аш фэдэ цыфхэм ашыц.

Аш фэдэу пстэуми янэлпэгъу фабэ зэхишлээ Псэзанэ зы-щеджэрэ республике гимназии нэсэ, иеджэгъу мафэ ре-гъажэй.

Пшъешье ныбжыкъеу я 9-ре классым ихагь. Илэдэбныгъе, игубзыгъагъэ чыжъеу йугъэ то-

зэжыгъ, аш лъэпсэ пытэ щадыгъ.

— Адыгэ шэн-хэбзэ дахэхэр синэрыльгъоу, сильэпкъэгъу-хэм сахасэу сыкъехъуным ся-нэ-сятхэр къехъопсыщтыгъэх, — къитфелуатэ Псэзанэ. — Ар гүхэлъышлоу зыдаыгъеу Адыгэ-им къэкъожыгъэх.

Зэшхъэгъусэхэр зэрэкъе-хъопсыщтыгъэхэу, Псэзанэ адыгэ пшъашьеу агъэсэн аль-кыгъ. Шыкълашлоу, зыщыщ ла-къом, хэкум ядахэ аригъалоу мэпсэу. Сыд фэдэ лъэныкъо зигъезагъами, зэрифэшшашуу кыздигъехъун ельэкы. Еджэ-ныр пштэмэ, пстэури дэгъоу кыгурэо, шээнгъээ кызыэрэз-лэкигъехъаштным пыль. Бээхэр зыщыэрэгъашшээрэ гупчэу «Активым» макло. Джаш фэдэу ныбжыкъе театральнэ купеу «Щыгъыжыем». Псэзанэ хэт. Аш ишуагъэкэе иныдэлъфыбзээ нахь йупкэу ригуущыи хъуяа.

— Ильэси 5-кэ узэклэлбэжэ-мэ сипшъашэгъу сиргильсэу апэрэу «Щыгъыжыем» сыкъо-гъагъ, — игукъэкъижхэмкэ кылдэгуша тигуущыгъэ. — А мафэм кыщегъэжъагъеу а унэ-гъо зэгуройжым сэри щыщ сыхъугъ. Адыгэ Республиком инароднэ, Урысые Федерацием изаслужнэ артистэу Уджыхуу. Марет тикуп ипащ. Аш лъэшэу тызэрэфэрэз сиригъэ кын-щыгъэгъэшы сшюонгъу. Адыгэхэм яшэн-хабзэхэр зыпхырыщигъэ къэгъэлэгъон цыкъухэр къэтэшыих, усэхэр, адыгэ ордэдэжхэр къэтэлох. Зэкэ джэгукъэ шуюашм ильэу зэтэгъашшэ, аш кын-хэкъеу къин кытшыхъурэп. Гүшүэ горэ апэрэу зэхэтхыгъеу кыхъекъыгъемэ, аш къикъирэр

Марет кылдгурегъало, тарихъеу пыльыр къитфелуатэ.

«Щыгъыжыем» ишуагъэкэе къэлэцыкъухэм абзэ нахь куоу ашлэн амал ялэ мэхъу, аш да-клоу лъэпкъым итарихъ, шэн-зеклокъе дахэу хэльхэр кын-ралотыкъых, къаухумэх. Ныбжыкъе театральнэ купыр мэ-фэкл юфтхабзэхэм чанзу ахэлажъэ, ялэгъухэм ящысэтехы-пэу адыгабзэр лъагэу алэты.

Псэзанэ зызифьээрэ юфыр чанэу егъэцакъе. Пшъашьеу урамым зыщыплэгъукъэ, шырырт, рэхъат цыкълы. Ау пчэгум къихъеу, къэгъэлэгъонхэм ахэлажъэ зыхъукъэ, нэмэйк шып-къеу кын-хэкъеу къин кытшыхъурэп. Кын-хэкъеу къин кытшыхъурэп. Кын-хэкъеу къин кытшыхъурэп. Кын-хэкъеу къин кытшыхъурэп.

Цыфым сэнау-щыгъэ хэлъмэ, ар лъэныкъо зэфэшхэмкэ къэнэфэшт. Псэзанэ аш фэдэ цыфхэм ашыц. Еджапэм щы-зэхэгъэ медчинэ классым щеджэ ыкыл ар дэгъоу кыдэхъу. Тапэкъе янэ ильэуж тетэу врач сэнэхъатыр кызызлэкигъехъан ылэкишт. Джаш фэдэу бзэхэр псынкъеу зеригъашшэнхэ ельэкы, творчествэри Испэдэлэл ышырэп. Хэта зышлэрэр, артист цэргийо хүнкү хүн...

Сыд фэдэ сэнэхъат кыхихъгъеми, Псэзанэ ыгу етыгъеу аш зэрэрилэжэштэй щеч хэлъэп. Цыфыр зыгъэдэхэрэ шэнхэр зэкэ янэ-ятэхэм кын-хэлхъагъ. Цыфыгъэм, адыгагъэм, гүкэлгүнагъэм ягусеу шхъекъэфэнгъээр аш хэль. А пстэуми пшъешье ныбжыкъеу къагъебай, лъагэу алэты.

Гъонэжхыкъо Сэтэнай.

Къэрайыгъо екІоллакІэм ишигуагъэкІэ...

Кавказ заом ыпкъ кыкылай 1әкылб
хъугъэпъ адыгэхэм къэгъэзэ-
жын Ioфыр лъэпкъ гупшысэу
ренэу зыдаыгыгъ. Аш фэдэу,
зикыжыгъэхэм бэ темышлэу,
нэбгырэ мин пчагъэмэ урыс
пачыхъэу Александр II-м
зыкыифагъэзэгыагъ ячыгужь
кырагъэхъажыхэмэ сыйд фэдэрэ
кынигъохэми зэрафэхъазырхэр.
Ау пачыхъэм иджеуап кэ-
кыгъэ: «Къэгъэзэжын Ioфым
утегущылэжынэу щытэп». Джа
еплыкъэм тетэу ильесишиэ

нахыбэ тешлагъ. Етланэ зырызэу къаклохэу, къэкложжхэу хъугъэ. 1998-рэ ильесым апэрэу хэбзэ гьогукэ тильэпкъэгүхэр зырафыгъэх яхекужь изыфыгъэ къэралыгъом ипащхэр ялэпыиэгьюу къэкложжыгъах.

А хүгъэ-шагьэм Адыгейм имызакъоу, зэрэ Урысыекли мэхъанэшхо илагь. Адыгэ Республикаем и Президент а лъэхъаным журналэу «Эксперт» зыфиорэм иллыкло зэдэгүүшүэгъоу дишыгъэм кышциогъагь: «Адыгэ куп цыклюу Косовэ кыкыжыи хэкум къекложыгъэм адыгэ дунаир кыиэтыхь. Ар тарихымкли, лъэныкьо пстэумкли зэфагъэм ищисэу щит. Дунаим лъэпкь тетын фаап адыгэмэ лъэпкькодэу ащечигъэм фэдэ ыщечигъэу. Тыгъуасэ ар дунаим ышшэштыгъэп, джы ешлэ» ылүү.

Аш тетэу а хүгээшлагьэм республикэм ишаа уасэ фишыгаг. Уасэ фишыгаг эхийн кьодыиеп, ежыр ары аш зэхэшаклоу илагэр. Мы тооны изэнхонкээ Президентым илтыклоу ыгэнаафи тогтногогоо адгэхэр Косовэ кызыщыжыгэхээ Чэмышьо Гэзийг игууцээжжихэмкээ кындуулгоо непэ тельзүг.

— Хэку къэгъэзэжын гупшиысэри
лофыри тильэхъанэп ыкын тэрэп къыз-
щежъягъэри къезгъэжъягъэри, — elo
Гъазые. — Ar 1864-рэ ильэсым, алэү
хымэ чыгум зыштиеуцогъэхэ мафэм
къыщежъягъэу тильэпкъэгъухэр яхэку
къезыщэллэжьищтхэ гьогум ихэхын ренэү
ынж итыгъэх.

Гъэзетэу «Кавказ» зыфиорэм ия 3-рэ
номерэу 1868-рэ ильэсүм кыдэктигээ
ытхыштыгээ: «Адыгэхэр хэгъэгүк! эу
афашыгъэм фэраззхэл, фит ашы кьо-
ныхэма зэклэма яхаку альзажжыши!»

Шыфъярхээ 1967-рэ ильясым Сирием хахьштыгээ Джолан лъэгап! Эхэм ашыгсэүчтэйгэхэу адигэ нэбгыре мийншил фэдизээр Израил тэрийгээхээн ашага хакум цэвжэхьхаашоогийн

кызықІелъеухәм, Совет Союзәу лъәпкъ макләмә, цыф тхамықІехәм кігъэкъон- нәу ялагъәми «хыау» ылон зерипльекъи-
ләт.

Гъягъэр.
Ахэм афэдэ щысэу къэпхьын плээ-
кыштыр маклэн.
Охътэ гъэнэфагъэ тешлэн фэягъэ,
зэхъокыныгъэшхохэр къытхехъухъанхэ
фэягъэ дунаим, пстэуми апэу тэ ти-
хэгъэгу, ильэс 20-кээ узэклээбжьемэ
из штогуут сэргээхийн эмэгээ

къылдэхъуగъэр къылдэхъуным пае.
Аш фэдээ зэхъокыныгъэхэри тищыгэ-
нэгъэ хэхъухыагъяэх. Республике тиэ-
хувьгэ. Аш амалзу къытитгъэхэр агъэ-
феди, Конституцием хагъэхьагь статья
адыгэхэм, тыдэ щэпсэхүмэй, Адыгэ-
Республикэр яхкоу, ахэр аш къышы-
гүльчиха къаклохчиха зарифтигэр

репатриантхэм афэгъэхыгъээ закон («Закон о репатриантах»), нэмийн хэсэг-унашьохэу тильэпкъэгүхэм яхэу икъяэзэжжынкээ лэпынэгъу афэхүүщихэр аштагъэх, къэклюжхэрэм лэпынэгъу язынын зылдэкыицт фонд зэхашигъээ. Тэдтиレスпублике ихъяа-псыекэ адыгэхэр зыщыпсэухэрээ республикимэ япарланментхэм ялтынхээр хэтхэу (межпарламентскэ). Совет зэхашигъээ.

Аш фэдээ Йошлагъэхэр тиљэубытын плэхэу, тиљофшлэн ыльгасцэхэу, Президентэй Джарымэ Аслын тишацшүү Югославиаа ёшыгсэурэ тильэвтээгүхэм ялъээ — хэхүм къэклюжхэ ашлонгоюу къызэрратхыгъэм — игъэцэклэн ынжихыагь ыкли дгээцэклэшүүгээ. Кавказ ичилгээ зэфэшхъяафхэм зэрэшмырэхьаатым, лъэпкь цыхъэзэфэмэшүү хэгъэгум илтүүм яягээ къытэкыгъэм, тактикс тэрээ ти Президент зэрэхихыгъэм ишшууд гээхээ хэгъэгум, адыгэ дунаим щагнээ шүэгэйн икъун Йофигьто зэшшотхыгъээ Гъэхьагьэм лъялсэу фэхьгуяа эацыхыа тиреспубликэ ёшыгсэурэ цыиф лъэпкъхэм зэфэшхъяаф дин зылажхьэрэм зэгурьоно ныгъэу азыгафу илтыгъэр, федеральны Гупчэм, тигүннэгүй регионхэм үүшигээ хэлльэу зэрэдэлжэхьагъэхэр. Гъэзэтеджэхэм агу къээгъэхкыжын 1998-рэ ильтэсний имэкууогту мазэ Адыгэ республикицаа ялашахэр — Алыгейимкаа Джарымэ

языгъэгъотырэ фондым мылькоу къыупъоигъами.

Непэ згээшлагьоу сыйгу къэкыжбы ти предпринимательхэм, Германием, Иорданием, Тыркуем, Израиль ашыпсэурэ адыгэмэ мылькоу фондым къыратыгъэм юфэу ризэштотхыгъяэр зэрэин дэдагъэр. Ахэр тщыгъупшаагъэхэп, джыри зэ «тхвашьуе гэлээсэү» ятэло зимильтку къыхазылхыагъама.

— Гъазый, Югославием фэдэу Сирие хэгъэгоу адыгэ минишъэ һэлэцыг зыщыпсэурэм заор къызыщи-зэклабэм, уминистрэу Кабинетым ухэтигь. Оптыту щыг хуугъэм ельтыгъэу адыгэмэ якъищжын шүтегүнчээгээбаа, нүхж шүчихээгээбаа?

Адыгы къицьжыын йофым еклонлаклэу илагъэхэр зэрэзэхъокхэрэм ыпалохы гу дъымытэнэү шытыгъэл Конституцием

*1864-рэ ильэсүм ишылэ-мэкъуогъу
мазэхэм язакъоу Осмэн империем
адыгэ (чекес) нэбгырэ 236718-рэ ко-
шыгъэ.*

Аслыан, Къэбэртэе-Бэлькъарымкэ Кло-
кло Валерий, Къэрэщэ-Щерджэсымкэ
Хубиев Владимир — зэдьклатхэи Уры-
сыем и Президентэу Б.Н. Ельциным
льээ тухыль зыфагъэхым, юфым из-
шохын нахь зэрэпсынлагъяр, мээзэ
имыкъукэ Правительствэм адыгэмэ
якъицыхынкэ унашь зэришыгъяр.
Мэдээлэл: Б.Н. Ельцин

Урысыем и Правительствэ иунашьо тетээ адыгэ купыр кызыэрэттэжыгъэм, информационнэ-пропагандистскэ юфыгъю аш кыгъю редгъэклокыгъэм лъэшшэу яшуагъэ къэклюагь демократием тишилэнныгъэ чыпіл гъэнэфагъэ щиубытэу зэрэштиригъэжьагъэр, тиреспублике статус ау сыйдми ціл къодыеу зэрэшмытыр, адыгэ лъэпкъими, республикэм щыпсэурэ нэмыкі лъэпкъхэми шуагъэ кызызрафихын ыльэкшытыр, зэо-банэ, зэфэгубж уазыфагу къимыхъеу юфыгъюшхохэр статус лъагэм рыйзшлопхынхэ зэрэпльэкшытыр цыиф жууѓэмэ ашлошь нахь хуунымкі. Цыиф лъэпкъеу регионым исмэ языклиныгъэ ыгъэптигъ, адыгэмэ лъэпкъ юфыгъю шхъяффхэр зэрялхэр нэмыкі лъэпкъхэм анигъэсыгъ, агуригъэуагь узэггүсэу узедејэжээ ахэр зэрээшлопхын фаер. А хуугъэ-шлагъэм ыпкъ кыкыкіл тильэпкъэгъухэм якъеклюжын цыифхэр нахь кызыэрэйклюуплыххэ хуугъэ.

Щэч хэмэльтэй ишүугэй къэклүүгээ Дунэ Адыгэ Хасэри конструктивнээ, куо-хуа хэмэлтэй, чьэпхыгтэй зэрэл-псэүгэми. Къэкложжэрэм |Эп|эгүүгээ хүбээ қబдуу къэнэжжыцхэ нэмы-иэмэ, сыйд мэхъянэ я?! Арышь, адыгэ-мэ якъэшжэйн цыфыгээ шишэриль къодуыеп, лъэпкыр нахьыбэ хъуным-кіэ, зиужыжынымкіэ мэхъянэ ин

Къэралыгъо екІолІакІэм ишІуагъэкІэ...

(Икіеух. Я 6-рэ н. къышежъэ).

зиле юфыгъу, ар зэрэлзепкъэу зэдтилоф.

Сэ щеч хасльхъэрэп къэкложызы шлоигъэмэ зеклеми адеагъэн зэрэфаем. Аш тызэрэнсэцтим тишиыпкъэу тыдэлжээн фае.

— Сыгу къэзыгъэтэу, куаче къысэ-зытыштыгъэр тызыпылтыр къэралыгъо юфэу зэрэхүгъэр, тиреспублике юфым ишьыпкъэу зэрэлыыгъэр, цыф жъугъэмэ ар къабыл зэрашыщтыгъэр ары. Ары сиызшомыхынм игуушыс сшхъэ къизмыгъехъагъэр. Цыфэу къесчжэжъигъэхъэр гъогум къызэр-теминэцтхэм сицихъэ тельтигъ.

— Гъазый, къещжын юфым узы-хэтим къинигъо юдки зээлчигъэ. Ахэр дэгъоу къыщибгъэлэгъуагъ уитхыльэу «Псыкыкыжым ильэгъо-хэшхэр» зыфиорэм. Угу клюдэу, юфыр зээлчим ишинааго къип-пшхъэрэруу хъугъэба? Сыд фэдэ чылпэ къинха щеч угу къизыгъехъа-хэхэр?

— Пэшторыгъэш юфшэнышхуу республикем ипащэмэ рагъеклокыгъэм, анахъэу Урысем и Правительственуу наушыбуу штагъэм ыключээ зэрэйним юфэу тызыпхъагъэр гүнүм нэдгээснүүмкэ тигугыни тицыхы агъэлтэштэгъ. Ау юфыр зэрэуухыщтыр тэ тальэнхыко закъоп зэлхыгъагъэр, аш нахь макъеу къетшжэжыщхэм, къызэрштыжыщхэхэгъэгуми япхыгъагъ.

Ятлонэрэу Косовэ сиызэком, Правительственуу наушыбуу, къэкложыны зыгу хэль унэгъо 40-ри, унагъомэ ашхъехэр къетшжэжыгъахъехэр, спикэ сыйгыгъ.

Арэу щитээ, зэлукъэм къеклонгъэр а купым ызыныкъо нахь меклагъ. Къызэрэкложыщтыр къэзыгъешыпкъэжыгъэр унэгъо 16 нылэп. Къэкложынхэу унэшьло пытэ ашыгъэу алтытээ, къе-жъажынм юфыр зынэсүм, омахъэхэр мычыжъэу къиукъихэ пэтээ, зыхэр ехыирэхъышжэхъ, ушхъягъухэр къагъотыгъэх. Зым «мэзищыкъе пенсиеем сиыкъон фай», адрем «сикилэ дээм щыи, икъэкложыгъу», «сипшашъе еджапъэр къезгъеухын фай», «сиунэ-щагу, сибылымхэр, сичыгу сицхэнхэ фай», «клялэхэр орэклижых, тэ мыштышы-

лэжъын», «сымыкъожынэу щитэп, ауджыдээм сиыфхазырэп, ылжкэ сэрсээрэ сиыкъэкложыщт» агуагъ. Паспорт ямыгъирэ зытфых къахэгъигъ.

Тэркэ мэхъэнэ ин илагъ купышхуу зэхэтхэу къитшжынхэм, политическе акцииар ар хүнүм пае. Арыти, чылпэу сиызэрифагъэм сиыкъигъэгүмкэгъигъ, «зэрэ Урысые хэгъэгоу къэтэтигъэу, тызы-пшхъагъэр тфызэшомыкъимэ сид ты-уас?» сиыгукэ зээлжыгъ, чэцми си-чыягъэп. Ятлонэрэ мафэм сиыгыгъигъ, пчыхъэм къемыкъолгъэмэ за-лудгъэлэнэу слаагъ. Аущэу тшыгъэ.

Тызэрэгугъагъэу, къыкъэлъыкъорэ мафэм «тэклижъы» зыуагъэмэ унэгъуутф къаххъуагъ, унэгъо 21-рэ хъугъэх. Етланэ апэрэ купым хэтэу къэкложыщхэмэ ылжкэ къэкложыщхэмэ түү, спикэр зэтетуутыгъэ. Тхъэр къыддели апэрэ купыр, паспорт зимигъэ нэбгырэ зытфыхыри зерахэтэу, шышхъэум и 1-м къетшжэжыгъэх.

Ятлонэрэ купыр Тыркуем къихажыгъэу Къуекъо Асфар къызэхищхи, хэ-кум къыщжэжыгъэх. Ильэс тешлагъэу ящэнэрэ купыр къэтшжэжынэу Дээбэ Мусэрэ сэрырэ тызэком, Косовэ заор щызэкъэблагъэу, тырагъэхъаштыр хэ-гъэкли, телефонкэ тадэгүшүйэн тымылъкэй, Сербием и МИД иофышэмэ тякъолэн амал тымыгъотэу, адыгэу къинагъэмэ ашышибэмэ документхэр ямыгъэхъэу къычлэгъигъ.

Сербием и Президент лукэнэу Сергей Шойгу Белград къызэком, Мусэрэ сэ-рырэ тигтээтии тызыфэнэхъэр дэгъоу къытигъэлэгъ, С. Милошевич зылокъэм, аш икуулькъушэхэм пшьэрэлтэу афи-шыгъэм тетэу тиофыгъоэр къызашуша-хыхи, «хэкум сиыкъожыщт» зыгогъэ адыгэхэр, документ яэ-ямыгъэм емыльтыгъэу, спикекъе къитшжыгъигъэх.

Тфызэшокъигъэмэ ашыщ апэрэ купым хэтигъэмэ бгъэкошын пльэкъинэу яэ-мийлкүр, КамАЗи 7-мэ арьльэу хэкум къызэрэтижжыгъэхэр. Аш фэдэ практикэм бэп къызэрэхъафэрээр.

А лъехъаным къещжын юфыр зэ-реджэжъагъэм тетэу клишгъэмэ, нахь чыжъэу тызэрэктэштгъагъэм щеч хэлэп.

— Тхъауегъэлсэу.

Мэхъанэ зиІэ хъугъэ-шагъ

УФ-м Пенсиехэмкэ ифонд Адыгэ Республикомкэ и Къутамэ ипащэу Къулэ Аскэрбий ильэс 20-кэ узеклэбэжыимэ Мьеекуапэ икъэлэ администрации ипащэ иапэрэ гуадзэу юф ышэштэгъ. А лъехъаным администрацием ипэшагъэу Николай Черниченкэм пшьэрэиль къифишигъэу Аскэрбий Косовэ къиращыжыре адыгэхэм яофхэм ауж итыгъ. Непэ Къулэ Аскэрбий тигущиэгъу.

хагъ. Апэрэмкэ къелэцыкъу ыгыпшэм ишшэрхъялхэр купэу къэкложыгъэм фэпшэрхъянэу ыуагъэ адэтшыгъ, Къэрэбэт Асланэр (Тхъэм джэнэтэр къырет) сэрырэ тызэгъусэу мы юфыгъохэр зэшшотхыгъагъэх.

Кухъэлъатэр къызытшысжыщтым ехуулэу Минводы тинэсигъ. Бэрэ сиыг ильтигъ аш къицкыгъэхэм анэгухэр. Цыфхэу егъашэм зыщыпсэузгъэх чылпээр къэзыгынаагъэхэр, яэ мылькур чэзинагъэхэр гушшотгъэх, псаоу заом имашло къызэрхэхыжыгъэхэм, ятэжь плашьэхэр зэрыкъыгъигъэ чыгужым къызэрхъягъэхэм пае. Гушлом нэшхъэингъори игъусагъ...

Гъогум къытекыгъэхэр дгъэшхэнхэу адигэ шхыныгъохэр ядгээшыхи здэт-щэгъагъэх. Ау цыфхэр щитэу шхалэ щылээмэ сиыкъеупчагъ, сильтыхуу къэзгъотыгъэти, аш ибысым еслуагъ кафем тычигъахъэмэ, ылкэ зэрэстшыттыр. Ау аужу-рэ гушшэхэр ыштэгъахэхэп, ылкэ хэмыльэу тышигъэшхэнэу тыригъэблэгъагъ.

Ахэр къэмисыхээзэ Мьеекуапэ икъэлэцыкъу ыгыпшэм урамэу Лениним тетыр зэтедгъэспыхыагъ, унагъохэр щы-псэунхэ алъэкинэу тшыгъэ, пшэрэхъялпэ ишыкъагъэр зэкъэри лекледгъэ-

«Къашэх, щыгъашхэх» ыуагъ. Псы чыши, юшши къытфаригъэхыгъ. Лъэшэу дахэу лылар къызэрэптэгъохыгъэр непи сцыгъупшэрэп.

А лъехъаным цыфхэр зыщылэпкыым эмилытыгъэу къэкложыгъэхэм дэгъоу апэгъохыгъэх, ахэр ячыгу, яхгъэгү къэкложыгъэхэу алтытэгъ, Къэзыгъэзэжыгъэхэм ялоф тыпльэу зызфэдгъэзэгъэхэм зэкъэми тицкызэхашыкъыгъ. Къэкложыгъэхэм адэжь цыфхэбэ къакъохыгъ, шхъадж ылъэкъыщтымкэ лэпилэгъу къафхуу-щыгъигъ.

Сидэу щитми, къэкложыгъэу унэгъо 32-рэ къелэцыкъу ыгыпшэм иунэ чэд-гээтигъэхъагъэх. Етланэ унэхэм яшын, фэтэхэм ящэфын къыкъэлъыкъуагъ.

Унэ зышыщхэм чыгуу лаххэр къа-ратынхэу игъо къызэсүм, чылэр зы-щытшыттыр къыхэтхынэу тыфежагъ. Къэсэшэжы Чэмышю Гъазыгъирэ сэ-рырэ къэкложыгъэхэм ашыщэу Цэй зэшхэм тырягъусэу чылпэхэр къыз-эшткүхэгъагъэхэр. Аш фэдэу совхозэу

Н 10-м ичыгүхэм тяплыгъ, станицэу Къурдкыл, Ханскэм пэмчыжъэу щыс къутырэу Веселэм тащылагъ. Ау клаэхэм чылпэхэр агу рихыгъэхэп. Етланэ джы Мэфэхъаблэ зыдэшыс чылпэм тщаагъэх. Машинхэм та��ызэрикъеу, чылпээр зэралтэгъуэгъэм тетэу мыш къы-щыуунхэу агуагъ. Аш тетэу унэхэр ашынхэу рагъэжагъ, а юфхэм ведом-стве шхъяф фэгъэзэгъагъ. Ау сахахъэу хъугъэ, футбол къэлапчэхэр афягъэ-шэу афасщэ, лэгудаахэри афэсщэфхэу къыхэгъигъ.

Сэ сшхъэкъе анахь мэхъанэ зэстырэ хъугъэ-шагъэхэм ашыщ адыгэхэм куп заулэ хью хэкужым къызэрэгъэзэжыгъэхэр. Ахэм яофхэм язэшхохын, тээку нэмийэми, сиырэхэлжэхъагъэмэ сиызфэрэзэж.

Я 6 — 7-рэ икъубгъохэр зыгъэхъазыгъэх СИХЪУ Гошнагъу.

Косовэ адыгэхэм яхэгъэгу къызагъэзэжыгъэр ильэс 20 хъугъэ

ЦУМПЭМЭ ЯГЬОМ ИКІЫЖЫГЬЭХ,

Ильэс 20-кіэ
үзэклэлэбэжьмэ,
мыш фэдэ бэдзэ-
огъу мазэм, ткъош
хэхэс адыгэ-
хэу Косовэ щы-
псэуштыгъэхэр
зау Югослави-
ем кыышызэкІэ-
нагъэм кыххэкы-
жынхэшь, яхэку
кыагъээжынэу
амал яэ хүгъягъэ.
Аш льапсэ фэхъугъ
1998-рэ ильэсым
ибэдзэогъу и 3-м

Урысые Федерацием и Правительствэ и Унашьюо «Автоном краеу Косовэ (Союзнэ Республикау Югославиер) адыгэхэр (черкесхэр) псынкілэу къищыжыгъэхэу Адыгэ Республикэм къэшэжыгъэнхэмкіэ зэшломыхыгъэмэ мыхьущт къэралыгъо ІэпүІэгъухэр» зыфиорэр. Адыгэхэмкіэ мыр мэхъанашхо зылә Isof хүгъэ

Мэхбэнэшхэ зийг тоф хүгүүэ.
Косовэ адыгэмэ якъещэжын къэралыгьо
тоф зэрэхуугьэм ельтыгьэу ащ изэштохын
Адыгейим итхаматэхэм, икъулыкүштэхэм
ямызакьюу, Урысъем икъэралыгьо пащэхэри
1996-рэ ильэсүм кыышыублагьэу хэщагъэхэ
хүгъагьэ. Ильэс зыттоу куагъэм заор штэхэу
кызыэрэмыуцущтыр кыгъэнэфагь, адыгэмэ
якъещэжын уемыпсынкэлкимэ, шту апэ зэри-
мыльым щеч хэллыжыгьэп. Урысъем икли, зы куп
Косовэ адыгэхэм адэжь куагъэ, ятофхэм язытет
зэрагъэштагь, шапхъэми еусагъэх. Ащ ыуж апэрэ
купэу Чэмышто Гъазый зыфэгъэзэгъагьэр хэкужым
къашжжыгьагь.

Аш кыкілдайтындын күпшілігінде көбінен көмек көрсетілген. Аш кыкілдайтындын күпшілігінде көбінен көмек көрсетілген. Аш кыкілдайтындын күпшілігінде көбінен көмек көрсетілген.

Асфар хәхәс адыгәмә ялоф анах щыгъуазеу тилемә аышыц. Адыгэ диаспорәмрә зихеку къэзыгъэзжыхъярәмрә адәләжъэрә хасеу (республике движение) «Самгъурыр» ежь фәдә кәләхәр ийүсәххәу зәхищагъеу ильес 30 фәдиз хъугъеу аш итхъамат.

фодис хүхэрэу ашг итхамал.
Косовэ адыгэмэ алыкэнэу,
ахэр хэкүжым кытыщжынхэу
зэрхэхүүгээмкэ, а хъугъя-шал-
гъэр ишыгэныгъэ кызыэрхэн-
гъэмкэ тэуучыгъ, игукацкыжь-
хэмкэ кындаагожнену тельзигъ.

— Шынкъе, адигэхэр зыщыпсэурэ къералыгъо пчыагъэмэ сацьынэу синаасып къыхыгъ, мэзэ-мазэу сахэсэуи хуыгъе, ау Югославиум щынэ адигэмэ сахэхъанэу хууьгъягъеп, игъо сифагъеп сюмэ нахь тэрээз. Зао къышемыжъэгъэмэ аши сынэсын гухэль силагъ. Кавказ заом ыуж шхьэджэ-псаджэу рафыгъе адигэхэр апэ зера-такъощтыгъэмэ Балканри ашыгъ. Зы тлэклурэ исыгъэхэу 1877 — 1878-рэ ильэсхэм Урыс-Тырку заоу klyagъэм Осмэн къералыгъом Урысыер зытеклом, адигэу Балканым исир зэкэ рищыжын фаеу

текlуагъер кlедэугъ. Ащ къы-
хэклэу зэ джыри адыгэхэр агъэ-
тэджыгъех, Тыркуем итыгъэ-
къохъеплэ лъэнныкъо, араб хэ-
гъегумэ ахагощагъех. Ахэм
ащыш тэклю Югославием къинэ-
гъагъ, ахэр арых мы косовэ
адыгэхэр къызыхэклыгъехэр.
Якъэбар къытэнэмэсыгъэу щы-
тыгъеп, зэрисхэри, зыхэсхэм
зэрахэзагъэхэрэри, щылеклэ
мыдэй зэргяэри тшлэштигъ.
Абзи, яхбзи къызераухъумэ-
жырэми тышыгъозагъ, ау къы-
тхэхъанхэ-тахэхъанэу амал
зыдгъотыгъэр 80-ре ильэсхэм
сүх шилдэг.

А лъэхъаным сэ комсомолым
ихэку комитет иотдел сырипэ-
щаагь: Лектор купым ипэшагь
ситхъамэтэ гуадзэу Тыу Людэ.
Ар турист купэу тихэку икы-
гъэмэ ахэтэу Югославием зэ-
клом, адигэмэ алыкы, якъебар
къытфихыгъ. Зыдэгүшьиагъэмэ
ащищыгъ Черкес Мендерэс, ащ
адигэмэ афэгъэхыгъэ тхылъэу
югославыбзэкэ къыдэкыгъэр
къырити, къыздищэжкыгъагь.
«Адыгэмэ анахь афэгумэкырэ
къалэмэ ащищ сфет» ыуагъэшь,
шүфэс сэламым игъусэу мы

тхылтырыи къынфэсхыжбыгъ»,
ылуу Людэ къызысетым, сиғъ-
гушуаъ. Тэш фэдэу адигабзэ
зэралуьым, яхбэз-бзыпхъэ
дахэу зэрэзэрахъэрэм, зэрэа-
дыгэхэм зэрарыкъэихэрэм си-
гъэгүшхуаъ.

Хэт ышлэнья, ильэс түокл
Іэпэ-цыплэ тешлэншь, а Мен-
дересэу тхыль къысфэзыгъэ-
хыгъягъэм Стамбул сыйчири-
хылыгъянышь, ятэ-янэхэри,
ыш-ышырхъухэри, ежь ибын-
унагьи хэкужьым къэсцэжьын-
хэу амал Тхъэшхом къыситынэ.

ху амж тэвэшхэм кысынчынцүү.
Іэкій адыгэмэ тищы!Ак!Э
нах ашынен, хэкүжым ихүн-
хэрэ-ишыхъэрэм щигъозэнхэм
пае тызэрэзфатхэрэр, тызэрэ-
зэхахъэрэр тш!омак!эу, адыгэ-
гъезетым икъутамэ фэдэхэу
коррпунктхэр Тыркуе анахы-
бэ адыгэ зерсым икъэлэ за-
улэмэ ашыдгъэнафэ тш!они-
гъо Хуяжъ Фахьрире сэрырэ
1999-рэ ильэсым имэльтифэгъу
мазэ и 8-м кыщыублагъэу и
22-м нэс зекло тыщы!агъ. А
льэхъаным сэ «Адыгэ макъэм»
сыриредактор шхъэлгъ, Фахьри
гъезетым икорреспондентыгъ.

А уахътэр ары косовэ адигэхэу зышхъэ эзыхъыжъэжыгъэмэ якъэбар зызэхэсхыгъэр.

— Стамбул закыуа адигэ-
хэр кызызкіол іжкыгъагъэ-
хэр, нэмүкі къаләхәми адэ-
сыгъэха?

— Адэр чып!эхеми якло-
л!эжыгъяэхэр ахэтын ылъекы-
ныгын адэ, а косовэ адыгэмэ-
я!ахыыл-лыщищхэр тыди исы-
гъяэхба, адыгэм зэльэкъоц!эгъу-
и!еп ны!ла, зэк!э зэунэкъоцых,
льэкъуац!э зератыгъяэхеми ары-
зерафыщтыхэр. Арышъ, зэк!э
зышхъеэ къезыхыжъяэжыгъяэ-
хэр Стамбул нэмик! къышыу-
цу!гъяэхэн сфероштэп.

Мары Шам (Сирием) щы-
кюрэ заом ипхъыхъэ-итэкъу

адыгэхэр ышыгъэх, мы хэгъэ-
гум адыгэ мин 200 фэдиз,
мынахыбыэмэ, исэу къальти-
щтыгъэ, ау тыдэ щылэх ахэр?
Урысыем къыригъэхъажы-
гъэхпти (тэклү-шьоклоу къыха-
гъэм сыйргушы) эрэп. зы лэбжыб

Твэм сырлы ушылэрэгт, зыңбажык хүүрэп, зын Европэм загье-загъ, нахынбэр Иорданым, Тыр-куем екүжыгызъ, чылагомэм ахэдзагъяхэу къыхэштыжынх. Ахэмэ ялтыгызъэмэ, косовэ адыгэмэ Тхъэр къафепльгыг пюми хүн.

сатыгъэ Мендерэс нэйасэ си-
зышыфэхъувьэр.

— Ар «адыгэл» дэгүү горэм
ет», слогъагъэ, — йущхыпцы-
кыгъ Мендерэс, — орымэ кын-
зэритыгъэр кынптефэу кынуи-
тыгъэн фае.

— Мы Тыркуемкэ зыкъэзыгъэзагъэхмкэ шьуикъэбар тэ тышыгъозагъэп. Чэмшшо Гъазый талэккэ зы куп хэкум кыншэжкыигь. Ахэр шууальэнкью-ба кынзэрэйкынжыгъэхэр? — сеупчыигь.

— Хэкүжыым зы куп къэкложыгъ, ау тэх хъурэм тыкырыплын, ти!эм тыгу фэузыба, т!экly зыкызызэк!етыгъоежын т!уагъэти, зыпчыхъэ къытфаклохи къытalyаугъ, «неущ шьушхъэ дэшьумыхыжымэ, Тыркуеми шьузэрк!ожын гъогухэри пыбзыкыгъэ хъунхэшь, шьукынэшт, НАТО-м бомбэхэр къышъутыридзэштыхъ». Джаущтэу лагъоу къэтштагъэр тиес зыкъэт!етыгъ, зералуагъэу, лагъымэхэр къаохэзэ мыштыкъэсыжыгъ.

Ягъусэхэм тақеүпчыагъ, «ахэр тэри зэдгэльтэйгүүных» түягъэ. Тхъэм зэрионуу, бэ темышшэй къэсыгъях, ахэри, мыйдрэ адьгэмэ яофисмэ ачлэс пыихэри къызэрэугъоихи, шэгъэн фаем тызэдеусагь. Иклекийпилеки укырыкъомэ, хэкужьым къагъэзэжьын аломэ фэдэ къыхэмийгъяа амал шылэ зэрэхтүгъэр къафэтлотагь, Урысыем мышкээ иунашьши игугъу къэтшыгь.

Мыр тэо тыщыс, ау Москва иххэгэгүлымэ адыгэу къащэжын агу хэлъым ипчыагэе атхыгъахэу хъун ыльэкыицт, «Тэ мыш фэдиз түуагъэр, зэкэе тпшьэ итльхъажырыэр, Тыркуем зыгъэзагъэмэ ар яшхъэххэжыып!» аломэ, сыйд тшэн? Сегупшысэ. Ау ильэс зытлы горэмкэ узекеэбэжкыимэ, УФ-м

Косовэ адыгэхэм яхэгъэгу къызагъэзэжыгъэр ильэс 20 хъугъэ

ЦУМПЭМЭ ЯГЬОМ КЬАГЬЭЗЭЖЫИГЬ...

и МИД иконсулхэм я Департамент ипащэу В.Б. Феоктистовыр, Урысыем ипосольствэу Югославием щынэм исекретарэу В.А. Павловскэр, МИД-микъутамэу Адыгейим щынэм ипащэу Бэджэнэ Мурат алоу Белград быбыхи, косовэ адыгэмэянахыжь нэбгырэ 200-мэ Урысыем гражданстве аштэнхэу фитыныгъэ ялэ зэрхэхүгъэмкілэхтыль посольствэм ратыгъ. Ишыкілэгъэ закъор, Урысыем къэкощыхжэхэрэр ац кэлтэйунхэр ары. А шынтуумэ ахэтыгъэхмы тэ къэтщэжьын тыгу хэльхэри.

Цыфыр цыфы зыштырээр зэргүпшисэшьурэр ары, узгүпшисэн мы тофым хэльми, епсынкэлкын фэягъэ. «Тоффмыублэм блэ хэс» зэралоу, тыфежжээмэ хъурэр тлээгүн» clyagъэ. То хэмьльэу, апэ кынзщегжээгжээгэн фаер косовэ адагхээу мыш дэсчэр хасэм кьецлэгжээхэу адэгүүшиэгээныр, амалэу ёшиг хүгжэр агуурыгжээгжээныр ары.

Іофөү тызхэхьагъэм ти Президенттэу Джарымэ Аслын щыдгъэгъозэнэу зэрэштыр кызыгурлыощтыг, ау косовэ адгэгхэм «хүн, тэри а Урысыем и Правительствэ ипрограммэ тыхафэмэ тигуапэу тыкъеклохын» амылоу дгэгумэкынэу тыфэягъэп. Ау альэхъаным лъэпкъ йоффхэмкіэ министрэу Пэнэшь Руслан зэкэри кыифэсчидти, сельшэгүй МИД-м икъутамэу Адыгем итым ипащэу Борис Гокжаевыр, Урысыем и Президент и Администрацие илъыклохэри урчэжжэгъэту ышынхэу. Кыыкіэлтыкылорэ мафэм кытеожы, «укызызэкэмийкү, гражданствэри къара-тыщт, мыдрэ къэкощыжырэмэ афэдэу зэрысынхи агъотыщт» кыыгуагъэти, нахь сыгу түүпшы-гээу сиғущылэнэу амал згъоты-гъэ. Косовэ адгэгхэр хэкужьим ешэллэжыгъэнхэмкіэ Пэнэшь Руслан йоффышо ышагъ, ывшшэе ифагъэр бэ а лъэхъаным.

Мафэу дгъэнэфагъэм Адыгэ Хасэм иунэу Фахьрире сэрырэ тыкъызэклолэжьыгъэм цыиф шуялае къеклонлагъ, ежь Косовэ къикъыжьыгъэхэр нэбгырэ тло-клитlu фэдиз хъущыгъэх. Ахэм тыbzэгу lашу къытэмынэжьыфэ Фахьрире сэрырэ хэкужьым зыкъагъазэмэ зэрэнахышур ятуагъ. Нахыбэр къыдгоуцуагъ,

Мендерэс ятэү Ахъэмэд пчэгум къихьи, къыуагь: «Тэ укюми, уздакорэм тыкъэккон, укюдымэ тыбдэкюдьин, укъанэмэ, тыкъыбдэнэн!». Ауштэү юфыр ежьагъя хъувьга.

— Купыр къэпщэжынэу бгъэхъазыры зэхъум зэ Мье-къупа, къэбгъазажыгъагь

— Пэнэшүү Руслан «шүүлаагъэ-ишихъухъягъэхэр Ioplотэжъэу щымытэу, Джарымэ Аслын о пшыхъэктэ епхынлэжьхэмэ нахышыу, къеppщэжыхэрэм япчыагын, унагъохэр зыфэдизми, сабыйхэмийн къаклэупчагы» ыуагъети, сыйкъэбыбыжын, зыгузгъакли, ищикигъэхэри згъэхъязырхи, сыйклоjыгъ. Адыгейим и Президентрэ министрэхэм я Кабинетрэ зышхъэцкъезыхъяжъэжыгъэ косовэ адыгэхэу Тыркуем щыгэхэр Адыгейим къэсщэжынхэмкэллыклоу сыйзэрагъянэфагъэри ахэмэ ахэтыгъ. Тыркуем ихэбзэ къулыкъухэм ямызакъоу, МИД-м, Урысыем ипосольствэ, и Генеральнэ консулэу Стамбул, Трабзон адэсхэмийн, нэмикхэмийн Адыгейим ыцлэктэ садэгущыгэнэу

амал сиэ хъугъэ. Аш юфхэм язэшохын нахь псынкээ къышыгъ. «Къырыщжэжъых» алы, ахъщи къысатыгъ, ау купым икъеэшжэжъын анахь маклэмэ аш фэдитly тэфэргъагь.

Урысые Федерацием и Генеральна консультствэу Стамбул дэтым иадминистрацие ишацэү М. К. Зиганшиным апэ тыфэтхэн фаеу хъугьэ. Косовэ адыгэмэ ашыщэу нэбгырэ 200-у Урысыем игражданствэ зэрэтигэхэм джы Стамбул щысын угъоигье купыр зэращицым ельтыгье Урысыем ихъанхэ фитэу визэхэр къафигъэхъазырынхэу тельэгүг. Мы лым къытфишэн къыгъэнаагъэп, лъэтемитэу тхылъхэр къыгъэхъа-зырыгъэх.

Бизэмэ ялоф хэдгээкыг тло-
зэ нэмийн кызыкъокыг —
купым щыщэу Кавкази Хүснүү,
Цэймэ ямахульэ, ипаспорт
иуахьтэ икыгь, ар ымылгыа эү
Тыркуеми рагъэкъыштэп, Уры-
сыеми рагъехъаштэп. Иштхээ-
гүсэрэ икіэлтийрэ игүсэх.
Кызыэрэтшигүгъирээр ынэ укла-

пльэмэ ольэгъу, джынэм «тынцыф аштошышь, хъэхэр къынтахъакъух» зэрилоу, зэкіе тфынзэшокъыцт фэдэу зэрэкулэуучытщэгүү. Сыд тшэн, Югославиим и Генеральне консулэу Стамбул дэтым мышкіе тызхи гъезагъэрэлти, М. Зиганшинир фытедгъэрэуагъ, фэдгъэтхагъ сыйдэу щитми, югослав консулым уахътэ кытфигъизнафи, икъулы-
и шинэлэх сийнхэс.

Сыхъаттум къыкъоц! зы нэ-
бгырэ ыдэжь чэхъагъэп ыкъи
къыччекъыжыгъэп, изакъо чэ-
сыгъ, ау сэ Урысыем ыцчэкъе
сызэрэхъагъэм пае сыйчимы-
гъахъэу сыйуигъэсигъ. «Ос мы-
жъужъырэ піальэ тыгъэу къэмь-
сырэ щылэп» ало, консулри
къысаджи сыйчишагъ. Ау къиси-
мүүагъэ къыгъэнагъэп. НАТО-р
зэряуагъэр, Америкэм зэриульэ-
гүгъэхэр тэ, Урысыем щылэсү-
хэрэм, къытфильэгъо бэ къы-
гуагъэр. «Дунаим шүтесльагъо-
хурэр!» — аужырэм къыхэку-
укыгъ. «Мы адигэу сэ сыйкъыз-
ллыкъуагъэхэр 1864-рэ ильсым
къышегъэжъагъэу шъуихгээгү
исых, джынэс дахэу шъузэдэ-

ау икәкүйпәкә къәпощтмә
Стамбул тықыздәкүйжы зәхъум
шапсыгъэ пшъештэ цыкы горз
тырку «гемрюкым» (гъунапкъэм
зэрэцшылажъэрэр къыталаугъ
ителефони къысатыгъ.

Тызэрэнэсэй сыйфытейуагъэти къесигъ, гушуагъэ, сельзэагъ итхъаматэ дэжь зезгъэшагъ Төүцожь Цыгъю «Зыгорэм уемы лъэлү мыхунэу чыпэлэ уиуцомэ узэлъэурэм янэ къылыхыным фэдэу ельээ» ылощтыгъ, ользомэ, лъяло къыригъэкыщтыгъ. Ау тянэ «Ульэлон нахын үлчин» ылощтыгъ, ар Іашлэхэп, ау сидэу пшын, сшхъэ сыйфэльзаропэ. Купым нэбгырищ хэтыгыг Тыркуем къызэрихъягъэхэ визэмэ яухьтэ бэшлагъэу икынгъэу, аш фэдэмэ гъунапкъэм икыжынхэ хъумэ доллар минзырыз фэдиз апщынынэу къаса тефэ. Ары сзыкэлэлзун фаеухъугъэр. Тыркуумэ сащихъугъ «хэгъэгум тыкъызырафым тызэшъуубытлылэжьыгъ, тицын фышхъэ къэжкугъэнагь, тызшъуфераз, мары джыри шъукъыддэ», Klo, джащ фэдэхэр эклиягъэх. Тхьягаэлэлсэу, зэ

тыръго зэкүжь иғъусеу къыс-
къерыхъягъех. Инвер кіэлэ гуле-
лэ шағъоу, иадыгабзэ мы-
хъупэрәми, сыйд фәдәкі зы-
къытпәузыздәштигъэр ошә-дә-
мышшәу нәку-нәпс къехъуи, Ыапл
къысищәкіжыи, автобусым
исхәм ахәхъяжыгъ.

Мындрэ кіалэм тілкү сыйици, кысылуагы: «Сә Гыщымә саңыш. Тикъуаджэ Стамбул иләгъо-бләгъу кіерит, аш сыйкыдәкі мы кіалэм сыйкызықуагъэр ильес заулэ хұугъе. Шыэо цыккүйтіуи тунағы щытәпшү. Тыгурә тыпсәрекі тываидыг. Пчыхъэ зыттүм Фахьрире орыре къашууагъемре къашууотагъемре зекіе чысыйгъемә агу ығыбайрырыг. Мынч сыйзарисәу сихәттүгү сәжъуғыләгъуғы. Сиакыыл кызылыккүтәм щегъәжъағыу Кавказ зәзәзжыы сшыонгъо къесәхъы, — кіалэм ымакъе нахъ къашъебағъ, кылорәр кызыззерехъылъекірәр къыхәщыштыгъе, сәри аш сыйгу кыргызцыккүт. — Зы ильәсрә къесыләжъырә тілекүм къыхәсхыззә, ахъщә тілекү зәзгъеули, мы кіалеу къашъорәр дышъэм хязгъәшыккүт. Туалә фәдиз ильәгагъеу, лъакуи иләу, кіләс сурет сикләкобғу къыхигъенагъ, сыйд зысәуи сышоккүтәп. «Мыр пльәгъу къес Гыщымә якіалә фәдәу хәкужъым къекіложызы шышонгъо мынч исир зәрәбер угү къегъек!...»

Тыкыуыкылжызы зэхъум, къенагъэхэм янахъыбэр нэпсыр зэральтэкілжэу щитыгъ, Инвери, Гыыш, Кладары ахэм ахатыгъах.

Ятлонэрэу анахь сыгу къинагъэр — къухъэу тызэрысыр Тыркуем инэпкъ къылукъи, хэ-кужъым зыфеузэнкъым, ини, цыкъуи купым хэтхэм зэклэми а лъэныкъомкъэ анэлү къагъе-загъ, плъехэмэ альэгъун ашло-шырэм фэдэу. Клэлцыкъухэ-ри тфэгъольтыжыщтыгъэхэп, «тадэжь къызэрэлтагъорэм тэри зыхэдгъэныщтэп» алоштыгъ. Ерагъэу дгъэгъольтыжыгъагъэх, нэфыльтыр къызэкъичэу Шъачэ инэпкъхэр къэлтагъохэмэ къэд-гъэущынхэу гушыгъ ятти.

Төвүүнчхүү түүшнээ ялтийн
Чэцүүр рэхжээгээ исхигье, адэр
сигуусагзаж эхэрийн сэцэг нахьшишүү-
гээнхээ фааеп. Чэцүүмрээ мафэмрээ
зэтгэригъялэгтхыхайхай нэфылыр
къязыхэлэдькыям, чыжьэкъяа
тинэпкъяа, бгы лъагэхэр къэльэ-
гчагчах.

— Мирба тичыгу? — сабгъук! къыщысәупчылхэшь, сыйкаплъэмэ, а сабий күпүр сөктүшт.

— Ары, Тхъэм дахэкіә ты-
къехыыж...

Къеъхъиъжъ...
Кіәләцъыкъымә ягушыакъе рә-
хъатэу уеплъын пъэкъынәу
щытыгъәп, гур агъебырсыры-
щтыгъ. Косовә адыгэмә къы-
зэралотжырәмкъе, цумпэмә
ягъом икъыжыгъаъгъ, цумпэмә
ягъом къал-азажынъ. Пхаш

яյом къагъэзэжыгъ... джащ
фэдэу тыдэ гъэзэгъ адыги
къытфэклюжыгъэу Тхъэшхом
къытегъэлтэгъужь.

КъЩР

«Зы нэкің къыдэпльим нитікің допльыж...»

Хабзэ зэрытхуэхъяа, шыщхъэйм (августын) и 1-м ирихъэлэу ильэс къэси дарихъэштэй Щамым и зауэ лыгъейм кърихужжэу Хэкужьым къихъэжа ди лъэпкъэгъухэм. Жагъуэ зэрыхъуущи, ильэси 154-кэ узэлэбэкъыжмэ Къуэкъыпэ Гъунэгъур псэуплэ зыхуэхъяа ди лъэпкъэгъухэр ноби ехысыхъэ а мафлэм.

Дызыхуеблэгъар Гъусокъуэхэрэ Шер-джэсхэрэ я унагууэхэрэц: Гъусокъуэ (Күэбл) Раджабрэ и щыхэгъусэмрэ, абы и щыкъу щалэхэу Шэрджэсхэ Хъэрун, Хъусам, Ислъам, абыхэм я анэ Джамилия, я шыпхъу Марямрэ я бынхэмрэ.

Шэрждэхсхэ (я унагьүэцэжкыр Мэхъушхэц) я нэхъижыр зэкүүэшийн я анэ Джамиляц. Мы зэмнамын Хъэрүн Хъэгчнүндэхкүйей щопсэу и пхуултыйр и гъусэу, мыдрейхэр Хъэбэз къуажэм лэпхүүэжахэш.

Сыт, атэс, ильэс kуяхэм ельытааэди лээпкээгүхэм я lуэхум зэрьзихъузжар? Я псэүлэмкэ къедгэжжэнци, Аэршыкъу Рэлүф яхууихуа унэ къат зэтээлтим Хъэруным щымыхъукэ, адрейхэр щлэтийсхуаэ ѡшопсэ. Ахэр нэрэргэц пышкүний мэхъу. Псыри щиуэлспри унэм щлэаша, хуабэц, тыншц, lэхуитлэхуитц. Хъэрунре э пхууитlымрэ Хъэгъундын-къуей къыдэнгауэ дэсщ, Аргун Олег къицэхууж зригээтийсхаха хаплэм деж. Унэр пхылзакыим, гъунэгъурэжэрэгъурэ, зэрчжалаач я күспи.

Зэрыжалаэу, я күэдц. Нэхъяжь Хъэрун и пхъуитыр ишхъэ еджаплэм щоджэ. Абы нэхъяжьыгэйкэлэ къык!элтыкыуэ Хъусам и щхъэгүсээрэе бынитирэ щыгыщ. И нэхъяжьыр ильз-сигбум итш, ипхуу нэхъяшцэр ильэсих ирикъуаш, еджаплэм егъэзащ түри. Зэкүэшхэм я нэхъяшц Ислам и щлалээ нэхъяжьыр ильз 18-м итш, еджаплэр къиухаш, ауэ ишхъэ еджаплэм щыхьакъым. Абы къык!элтыкыуэ хъыджэбзыр ильз 16 ирикъуаш, я щлалэ нэхъяшц ильз 13-м итш. Я шыпхуу Мариям хъыджэбзит! илэш: зыр ильз 13-м, алрейр ильз 11-м иту.

Гъусокъэ Раджаб и анэр, и щхъэтъсэр, ильэс 13, 14-м ит я щалитыр и Гъусаш.

— Щыләм дискъым, ди ныбэм изш.
Тхъэм и шыкуркә, ди лъэпкъэгъухэм
дахсү дымәжәл! Энүкъым, ар кыдгу-
рыуаш. Ильесиплі хъяуаэ Хъэгъунды-
къуейрэ Хъэбээр дыдесаши, шхын
къызэркүле щыгъетышыжауэ, лыхэгъэк-
зы маҳуэ къэтщэхуакъым, псори ди
лъэпкъэгъухэм къытхуахь. Алыхым
псапэу къаритыж! Фыщә хуэфащәц мый
унэри зи мылькум къыхээзыхыу къыдэ-
зыта Арэшыкъуэх я унагызуми. Абыхэ-
ми, зи дээптыкъуныгэе къытлъис нэ-
гъуещи ди лъэпкъэгъухеми Къытщхъэшы-
тым зыхуэдгъэзеху, щхъяхуэу псапэкъэ
дахуодыла, жыло Раджаб.

Нэхъ зыгъэгузасэу мы зэмнамын щыэр я тхылъ үүэхухэраш. Цыху щхъэхүэхэри, хэгъуэгү адыгэ Хасэри мы үүэхум хэмылэжыхыу къанэкъым. Арщхъэктэ үүэхур хуэмущ зэрыкъуатэр. Тхылькъэ зэгъэпэщау яхэтыр Хъэрунрэ абы ипхъухэмрэц. Хъэрун илъэс тлошкъэ узэлбэкъыжмэ Хэкум къекүэжау щытащ, и тхыльхэри зэпэц ищлащ. Мындрейхэм куэдкъэ зээхъээшмык гукье-үэхэр я дэфтэрхэмкэ ялещ. Урысейм и тхылъ зэгъэпэшынм нэгъуещи къыхыхъяэжащ – Шамым къраха я паспорт-хэм я пальэр иклащ. Иджы ар Москва-къэ зыпащлэурэ зэрагъэпэшыжыпхъэ дэфтэрщ, салту жыплэмэ арыншэу Урысейм и паспорти къратынукъым.

— Тхылъри зыгуэр хүнт, абы къри-
клиэ лъэпоцхъэпоращ армыхъу. Урысейм
и паспорт уимыїэмэ лэжаплэ улыхъэф-
къым. Курьт еджаплэр къэзыуха ныб-
жышыцхээр ишхъэ еджаплэм зэрхуейуэ
щыхъэфкъым. Испъам и къе нэхъыжым
мы ильэсым е 11-нэ классыр къиухри,
дзээштыжу щыхъэну хуеящ, арсхъэклэ
паспорт зэримыїэм къыхъеклэ бюджет
щытамэ, ахъшэ къалэжыр къайлыху
яхурикъунут. Арсхъэклэ, тхылъ ямыїэм
я цлеклэ лэжаплэ къахукууэкым ири-
лэжээн къахудохуэ. Щалэхэм іещгагъэ-
зырыз яїжу, лэжыгъэм хуэпхъэр за-
щлэш. Мэхъуш зэкъуэшхэр ухуэнгъэм
хуэгъэшчи, апхуэдэ лэжыгъэклэ за-
къиухуэзыгъазэм нэгъесауэ хуашц. Арами
щхъэж езыр зыхуеджа іещгагъэ щихъэху

матхэ. Хъусамчи, ухуаклыэц, унэ клюэцыр къицьыкыным хүэлээзэц. Раджаб супервайзер, аргоннэ зэпыгъавэ, инженер нэхъышхээ йацлагхээм хүэлэжьац, я-пэлэсэц, хъэлъэзеше машинэхэр щыжынхым хүэлэрыхуэу жецэ. Аүэ абы тегъэпсиха лэжьыгъэ хъэлъэхэм зрилчилжьыну езыми и ныбжь и дзыихь тэлжийхкынм. Мыйдрей зэкъүэшхэмэй лэжьыгъэ зэпымынүү ягъүэтхэм.

Арами, унагыүэр лъэпошхъэпом хукиүэткым. Ислам и ѿхъэгүсэм хъэрэл, адыгэ ӏефтыгъэкэхэр езым игъэхъэзырурэ ёшэ. Къуаждэссхеми ар къацыхуащи, ӏефтыгъэкэхэр ящехуну къалтыкъуэклир машлэкым.

— Хэгүжымын дыкъэгүэжу, ди лъэп-
къэгүхэм я хъэлэглэгүр эзэртльагүрэ
жызоё зэпэйт: хуабжуу ди гуапэц ап-
хуэдэу къызырьтлэжжэжар ди щына-
лъэмрэ цыхухэмэрэ. Арами дэри зым и
гуашцэкээ дылсэүү десэнү, ди бынри
едгъэсэнү дыхуейкъым. Къэдлэжжыр
тшхыжу дылсэуну дохъуалсэ. Зымы
дыщымыгүйүү, ди унэ дыщцэсүжу, ди
гуашцэм къыдэклар тшхыжу, мы дыкъы-
зэрыхъа хэгүүэгум щыпсэү ди лъэп-
къэгүхэм ди щхъэ 18тауэ дахэтину
дыхуейш. — жээ Раджаб.

Мы зэмнамын Раджаб машинэ здашыж лъяшталэ Хъэбэз къуажэм къышызэуухауэ и пшлэнтлэпс Ыыхъе егъэтэль. Мыдрай зэккуэшхэмэй лэжкыгтэу къалярхыээр я Ыыхъэу мэпсэу. Жылэмын, цыхуми я нээ щагъэцкыым, яльэеклэ къадогуашэ, мэжджытым ахьшэ хузэхадзэ, зыхузэфлэхээр мыльку Ыыхъэкэ къапыкьюокл. Нобэклэ гукьеуэу ялэр тхыть Йуэхураш. Араш къыздежээр мыдрай я пъяношхъялохары.

— Раджаб, — доупц! ди лъэпкъэгъум.
— ипэкіе дызэхүэзэху, сый щыгъуи
къыджеплэ зэпьит «Шамым къикъыжа
адыгэхэр» жалэу цыхум я lупэм дыте-
мыльу, ди лъэпкъэгъухэм дахэгъуэзэ-
жыну дыхуейш ди пэсуклекіе, лэжын-
гъекіе». Нобэ хэкужырысхэм «фахэ-
лъэшожжон» дэл чо хэхин?

— Ди пшцэнтээлээр дыгсэужу, зым и ерьскын ыыхъэ дыщымыгугъу дызэфлэувэху тухыгээну къышцэкынкын ар. Махуэ къеси ди лъэпкъэгүхэр къызэрыддэгуша щакхъуэ ыыхъэм депэгэкын ари. Къагурлыгээну дыхуейш. Ерьскын ыефлиш ари икни хъэлэлц. Аүэ ди пшцэнтээлэсыр тшхыжу, ар тхурикыну дохьуапсэ. Къэралми и 1еий жытгээну дыхуейкын. Дэ аракын къышцэдгээзэжар, ати къэрал хабзэм дыщэтү дыгсэунраш. Хэт хуэгэзэаши фыншэ дгъэкүүдэкын, ди адэжкхэм зэрыжкаэ щитауэ «зы нэкіэ къыдэглэхийн ниткіэ доплъыж». Унэмкіэ, ерьскынмкіэ ди хъэлъэм и ныкьюэр тшхъэзихащ Хэкужын. Къэнэжар — дыдейш, дэ зыщхъэцшитхъижын хуей хъэлъэш. Аүэ ди тхыльхэр зэлумыбз хъукынами, араш дыкын эзэнэр. — Къыдат жэуал Раджаб.

БЕМЫРЗЭ Зураб-

Сурэтым: Мэхъуш Ислъамрэ Гъусокъуз Раджабрэ унэштэ зыщлагъэтэйсхьам яутш.

Имурад и Хэкужъ Кыщыдэхъугъ

Цыфым мурад гъэнэфагъэ илэу, тэубытагъэ хэльэу аш өкүалэмэ, пэриохь зыпари кызэрэфэмыхъуштыр, кын пстэуми зэрапшүеклошьущтыр кьеушыхъаты зигугьу къэтшымэ тшлонгъо врачам.

1991-рэ ильэсэү СССР-м изэхэзүүжын ыкли ашт кызыдихыг эзэхьоклыныг тэшхөхэр кызыщжъагъэхэр ары Цэй Ирхан Югославием кыкыжы Урысыем кызигтээзжыхъагъэхэр. Ильэс 18 нийлэп аштыгумыны бжыгыгээр. Врач хүнэу иццыкүгчом кызыщжъэжъагъэу лъэшэу фэягъ, ары мурад шъхьаалуу илагъэри. Ильэпкүкэе ар абдаах, ичыгужуу шыныпкъэр Адыгейр ары, ау а лъэхъаным медицинэм епхыгээ сэнэхъат мыш щизэбгъэгъотын амал зэрэшмынгаажэм ылпк кыкыкэе, Къэбэртээ-Бэлкъар Республиком икъэлэ шъхьаалуу Налшык киргячэ.

1990-рэ ильээсхэр мыш къинхуягъэу, щаптугъэу, хабзэхэм, законхэм, щылеклэ-псэуклэу ильым хэшмык афызиэхэмки къызэркүагъэхэп. Илкыб къэрал къихуягъэу, нэмыхи щылаклэ есаагъэмлэ фэдэ пчыагъэу зэрэнах къинигъэр нафа. А лъэхъаным Югославиер джыри мамырэу щылагъ, мыйдэеуи хэхъоныгъэхэр ышыщтыгъэх. Ирхъан щылеклэ-псэуклэ дэгүум есаагъэу щытыгъ, къызэдэклүагъэр нэмыхи дэлгар.

Рэхъятныгъэ зэрымылтыжь къералыгъоу, цыифхэр пстэуми ашыцинэхэу зыщыхуугъэм ى-кыбым кыкыгъэ калеу зыпари кызыкъомыгушыыкырэм цыхъэ щифашыгъэп, ашьэрэ еджаплэу кызыздэкүагъэм аштэн адагъэп. «Учеркесмэ сыйд пае ѩерджэс организациер кылфэмымыгушылэрэ, аш сыда ущамышлэрэ?» кырыалуу, чыжъэу кылүагъекыгъ. Арэу щитми, аш зыкъыригъэгъащтэу ыгъэзэжъэу кложыгъэп, мафэ къэс пломи хүннэу еджаплэм клощтыгъ.

А лъэхъаным джы непэ зэ-
пхыкіе амалэу щылэхэр пкыльхы-
пэуи альгэтугъаяхэп. Ирхъан
телефонымкіе янэ-ятахэм афы-
теоным пае почтэм klon фэягъ,
заказ зитыкIи, чэш-зымэфэ
зытлурэ ежэжыныу хъуштыгъ.
Ари ежырыкіе къинигъэ. Почтэм
пчыхъэу зычахъэкіе, ешъуагъэ
горэ чьыуе чэлтээр ренэу зэрэ-
рихылылэштыгъэри а лъэхъаным
зыгъаштэштыгъэхэм, ыгъэшла-
гъоштыгъэхэм зэращищыгъэр
непэ ѩхыээ ыгу къеккыжы. Аш
нэссыфэкіе цыиф ешъуагъэ ылъэ-
гъугъэу щитыгъэп. А лъэхъаным
етлани тучанхэм гъомылапхъэ
зэратемылтыгъэри, шьоущыгъур
талонкіе, зы нэбгырэм зы ки-
лограмм тельтигатэу, къызэ-
ратыштыгъэри Ирхъан къини-
гъю зэрихылылгъэхэм ашыц.
Пстэумэ адаклоу урысыбзэри
заригъашан фэягъ.

Арэй щитми, къызэклэкло-
нэү ытуагъэп, сыйд икъинми
врач сэнэхъятыр зэримыгъэ-

Ирхъан еджэ-
ным пылты-
зэ Югославием
зэо-зэпэуцужыр
къыщежъагъ
ык! И янэ-ятэхэр
зышъхъэ къе-
зыхъыжъэжы-
гъэхэм аышхэу
1998-рэ ильэсэм
Адыгейм къа-
шэжъыгъэх.

пъотэу ыуж имыкынэу мурад илагъ.

— Сын-сятэхэм сыйэрчэлэ-
мыхагъэр ашлосуушьфыщтыгъ,
— ытуягъ Ирхъан. — Шыпкъэр
зяслокъ сацжэхынкъ сышынэ-
щтыгъ. «Седжэшт» сиуи си
Хэкужь сыкъэкложыгъэу, сычэлэ-
мыхъэу, къиним сыкъигъэшта-
гъэу, сыкъиззекъягуягъэу згээ-
зэжыныр сшохьэнэпагъ. Аш-
федэу щылакъэр къин зэрэхүү-
гъэр къералыгъоми, хэкоу си-
къыздэкъягуягъами ялажьэу слы-
тэштыгъэп, сэ ар зэхэсмыши-
кыныр емыклоу къысщихъу-
щтыгъ.

Мэзиплэйрэ аш тетэү дэсн-гээц, инаасып къыхьи Къэбэр-тэе-Бэлькъар университетэу зычлахъэмэ шлоигъом иректор нэүусэ фэхъугъ, имурадхэр лъигъэлэсийнхэ ылъэкъыгъ. Ау-щтуя ар авшээрэ еджап!эм зыщыфагъэхъязырхэрэ курсым аштагъ, нэужым, 1992-рэ ильэ-сым, ушэтынхэм апхырык!и еджап!эм чэхъагъ. 1998-рэ ильэсым ар къызуухыми Нал-щык илоффшэн зыщыригъэжъэ-гъагъар Елжафэкъа менишинам

*Узыщыым кIуи хэхъажь,
Уильэткъымэ афэлажь.
Умылажьэмэ сыд бгъотын?
Чылэ пчъэIум уIутын.*

ТЫМЭ Сэин.

Тыркуер.

ильэнүүкъо зэфэшхъяфа бэхэм
зашиуэтынэу хъугъэ, ау трав-
матологиер ыгуклэ нахь къын-
хихыгъ ыкыл Республике сымэ-
джещым ащ фэдэ иотделение
интернатурэр зы ильэрэ, ор-
динатурэр ильэситурэ щиклү-
гъэх.

Ирхъан еджэным пыльзыээ
Югославием зээ-зэпэуцужыр
кыышжэйлагь ыкти янэ-ятэхэр
зышхъэ къезыхыжъэжыгъэ-
хэм ашыщхэу 1998-ре ильсэым
Адыгейм къащжэжыгъэх.

— Угу афэгүнэу щымытэу дэгүү дэдэу Хэкужьир ахэм апэгъокыгъяг, — ыгу къэкыжы аш. — Зэкэ ящыклагъэр арагъээбогъ, гүфэбэнгыгъэшхо хэльэу пстэури апылтыг. Аш къыкізэгъэтхымэ сшлонгыу. Сяти, сяни, нэмүкі гупсэу сицэхэми бэшлагъэу Адыгейм къагъэзэжы ашлонгыуагъэти, къин къащыхъуштыгъэп. Арэу щитми, сэ сымыгумэкын слъэкын

Рэхъятныгъэ зэ-
рымылтыжъ
къэралыгъоу,
цЫфхэр пстэуми
ащыщынэхэу зы-
щыхъугъэм ІэкЫ-
бым къикЫгъэ
кIалэу зыпари
къызкъомыгущы-
ІыкЫрэм цыхъэ
щыфашЫгъэп,
апшъэрэ еджапІэу
къыздэкIуагъэм
аштэн адагъэп.

щтыгъэп, хабзэхэр, шапхъэхэр икъоу зэрамышлэхэрэм, джыри зэрэфэмынэуасэхэм фэшл сыйгу къафэгъоу сыйкъаклоу, сыйкложьэу ГЬОГУМ СЫТЕТЫГЬ.

Ирхъан зыщыщ шъыпкъэм янэрэ ятарэ къызлашажы.

республике сымеджэштим зытуутым къыктоц Адыгейим имыза-
къоу, нэмүкі субъектхеми къа-
рыкыгъэ сымеджабэхэм дэгүү-
кэ агу къинэжыын ылтэктыгъ.
Илофшэн шу дэдэ зыльэгэйоу,
ыгүи ыпси хэлтээ зыгъэцак!-
хэрэм ар ашыц. О къызэрэ-
пфыщытхэ пшюонгъом фэдэу
цыфым уфыщытыныр шапхъэ
зыфишыжыгъэу, аш шомыкын-
ным сыдигъоки пыль. Зэри-
гъэцак!-эрэм ишыхъат Цэй
Ирхъан ежь ыллэшхьитук!-
елазэмэ шюонгъоу чынпэ зэфэ-
шхъяфхэм цыфыбэ къызэрэ-
рыкырэр. Пстэумэ анах шхъя-
лэр аш фэдэу цэрыго зэрэхъу-
гъэм зышуугъэшыжьэу, нэмүкіхэм
затырилэтык!-еу зэрэ-
мыхъугъэр, гук!-эгту зыхэль цыф
къызэрыйоу къызэрэнагъэр
ары.

«Врачыр аш фэдэн фае»
зылони къэхъушт. Ары, цыфым
анаҳ лъаплэу илэ ишылэнныгъэ,
ипсауныгъэ цыхъэ зыфишырэр
врачыр арыш, шуагъу хэлтыр
нахьыбэн фае. Ау хэткли шъэ-
фэп пстэури зэрээфэмыйдер.
Теурыкгуагъэ хэмьльтэу къелэ-
загъяу, дахэу къыдэгүшылагъэр
ары цыфыр зэоллэжьырэр,
игупсэхэр цыхъэ фишлэу зэри-
шаллэхэрэр. Ирхъан аш фэдэныр
ыкгуачи, иакъыли, ишлэнныги
къахын.

Иңікілгім къыщыублагъеу адығе лъэпкым къызэрәхэкы-
гъэр, зэрәбдазахыр, Югосла-
вием къихъухъанәу зэрәхъупъэр,
лъэпкым къырыкъуагъэр къы-
фалотағъеу, гурагъеуагъеу щы-
тығъ. Зыкыләтмә и Хәкужъ
къызәргиңәзжыщыр ыгукіә
зыдиғығыгъ. Ареу щитми,
укъызшымылхъупъеу, зыпари
зыщуимынәосе къэралыгъом
къебгъезәжынышъ, ухәгъозә-
жыныр хәткі Іашшәхеп. Пшыхъе-
кіә къинәу пльегъущ тақзор
арал, улғи саҳадшаштыр бе-

арэп, угукли зэхэвшээштэр бэ.
— Сыд фэдэрэ лъэныкъокл
сыкъеклолгъэм, мыш сыйкъы-
зэрэкложыгъэм сыйрклэгъо-
жьэу зыпарэкли къыхэкыгъэп,
— ытуагъ ащ. — Урысъем,
Адыгейм афэдэ щымылэу сэ

сэлтэйтэ, зэрэсхъожын щылэп.
Ирхъан ятэ ильэскэ уззеклээлэ-
бэжьмэ дунаим ехыжыгъ, ау
янэ ил, къуаджку Мэфэхъаблэ
щэлсэү. Зэшитф мэхъух ежхэр.
Ахэм аащэу зыр Югославиет
къинаагъэу ис, адрэхэм чыгу-
жым къаагъээжыгъ. Зыпари
күэгъожыгъэу, къынчыхъугъэу,
зыщапгугъэ Косовэ фыээплэ-
кыжыгъэ зэрахэмыйтим, адигэ-
хэм ячыгужьеу къыиздаагъээ-
жыгъээм зыхагъэгъозэжын
зэральэкъигъээм зэрэрыгушхо-
рэм мыйзэу, мыйтоу Ирхъан
къынкельстүүжни.

УТ УТ Новоси

I

...Ары, сикъош, гъэмэфэ мэфэ ошы дахэу, тихэу, хьау, зихэкуж къэзыгъэзжыгъэгээ мэхъаджырмэ нэйусэ уафес-шыным ыпэкэ икыжынхэу зэрхъугъягъэм икъэбар ущыз-тэгъозэцт...

... А земаныж-жъалымыжъым изы мэфягъ, бгырыс абдзэхэ мин тюктиш фэдиз купышкор — непэрэ республика мэхъаджырмэ нэйусэ уафес-шыным ыпэкэ икыжынхэу зэрхъугъягъэм икъэбар ущыз-тэгъозэцт...

А земаныж-жъалымыжъым изы мэфягъ, бгырыс абдзэхэ мин тюктиш фэдиз купышкор — непэрэ республика мэхъаджырмэ нэйусэ уафес-шыным ыпэкэ икыжынхэу зэрхъугъягъэм икъэбар ущыз-тэгъозэцт...

А земаныж-жъалымыжъым изы мэфягъ, бгырыс абдзэхэ мин тюктиш фэдиз купышкор — непэрэ республика мэхъаджырмэ нэйусэ уафес-шыным ыпэкэ икыжынхэу зэрхъугъягъэм икъэбар ущыз-тэгъозэцт...

Джарыгъэ гузэжъогъур яма-фэу гъэшлэн псэуплэжхээр, къушхъэе тюаклэхэр гулэнкэ къицлабынэгъягъэхэр. Хъуль-фыги бзыльфыги унэгъо лаплэхэр, шхыншэш хъат-къуртхэр атамэхэм атеэклагъэхэу, блыгучэхэм ачилэклагъэхэу.

Гъогоу раклощтыр къицлабынэгъягъэхэр. Псышом, хы Шуцэ гупсэмкэ, хы кылу закъомкэ, зэпырыкынхэу арьгъэ. Кавказ-кыб шъолъырымкэ, чыльэ тъогухэмкэ фитынгъэ ялагъэ.

Арьгъэ. «Армырмэ, — ытхы-штыгъэ пачхъяэм игенералэу графэу Евдокимовим, — кыблэ гуналхэхэм, джа пый дэдэхэу Темир Кавказым заор зэтшыл-лагъэхэу гүнэм нэдгээсигъэхэу зыфатлор дэдэхэр, икъэрэ-кэ тегъазэу, клочкэ шъыпкэ-хэу лашэр къытпаэтыжыщ. Арыш, хы кылур рамыкю хъущтэп! Ахъщэу пэхухъаштри казнам къытупшигъ. Тырку къухъэхэри хъазырых...»

Кавказым ипэчхъяэнкю

ычыплэ итыгъэ Орбелиани, штушшоу зызлытэжхэ генера-лыжими мырэущтэу тхылъыр зэхигъяуцо-щыгъэ: «Зихэку къэ-зыбгынэнэу изыхъухъагъэхэм къицлабынэгъягъэхэм изыдзагъэхэр тэ ти-дзэхэр арых. Сшомытэрэзэу сэри сэлжытэти, зэкэ къушхъэ-чэхэм: шапсыгъэхэм, абда-хэхэм ыкыл джыре нэскэ къыт-фемыгъяуцоплэгэ нэтыхъуа-хэм, Константиновскэ пытаплэр раклони, Тыркуем ихъажынхэу унашто афишынэу генерал-адъютантэу граф Евдокимовим изын естьгъ. Аши имызакью, нэфэшхъаф пытаплэхэу хы-лушьом щитиэхэр къызфагъэ-федэнхэмкэ фитынгъэ ари-тынэу...»

... Къушхъэльэ гупсажыр

1857-рэ ильэсийм къыщыулагъэу 1910-рэ ильэсийм нэс Кавказым ипэчхъяуцоплэгэхэм аицээу нэбгырэ миллионэр мин 700-мэ егъэзыгъэкэ ячыгу арагъэбгынаа.

абдзахэмэ марыш къицлабынэгъя. Къушхъэтхэ бгышхъэ лъэгэж горэм дэклуаех хъумэ, күшхъэтхэ атамэ тетхэр зэ модыкэ, зэ-модыкэ къыщэлтэгъох, хьау, къыхэлтидьопкын. Хэшьеам хэ-шыкыгъэх. Хъамшхунтэ пхээ гъэгъуклагъэм хэшыкыгъэх. Күшхъэтхэ атамэ тетхэр хъирахъишэе пкырап-кыних. Лъэрклюхэм ашхъагъхэм псынкэу ащэхъарзэх. Хъэрээ бзыу бгъэгүхэм къахэ-зыгъэ къамзыхи плонэу жын-щесых. Күшхъэтхэр джырэкэ нэкл-псыкын. Къарэлукки фэдээзгорэм ащагъэхъиест са-байхэм ялор-жъор макъэхъэр...

Къинкэ къушхъэтхэм дэ-клюаех, ычлэгкэ нахь псынкэу къацхъяу. Кло-чъэр тхъээ-оо сувжырым бгъэгүхэр лашоу зэльштэх. Ардэдэми гууч-джээр зэутэкэ жъгъау жъугъэм лъа-

гэу зыкъеэты.

Лъэрклюхэм, шууш шыбгхэм атэгэкэгээ пшерхэлэп-дже-нукъо лхъончанэ-лхъончаш-хэхэм язэутэкэ зэмэлэу-жыгъяор анэмийэми къахэлукы. Джэрэ шыуанжыые мэкъе чанхэри аш-къыхэожых. Чыиф матэхэм, хъэдэн дээжэхэм аклоцы-шыхъагъэхэм заушъэфыныр яджахъ. Жынч црэ-цаум зы-рагъээты. Сыда пломэ бэшал-гэу пшыгъяэх. Гъогуонэ зэп-муйжым тепшыхъагъэх. Еэз-шыжыгъяэх!

Ежхэр гъэшэнным мыхъа-мелэкэ, гомылапхъээ хъалэ-лыхъягъэх. Джи сыд, джи зыхэтхэр жъгъау зэпмуйжым. Арыба адэ — гъогууанэ тет зэптигъ! Бысымгуашхэм атэ-машхъэхэр ары лыцынэ рашы-кыжыгъяэхэр. Зэфагъэп ар! Джэнкю машом фэзэшхъя-гъэх!

Адэ модэр Къурлан тхылъыш-

хор?! Тхылъмэ анах тхылъы-жыр. Еффндым марыш ыбгээ кээкъузагъэр? Тхыль Лъаплэр жъгъаулэ кутимэ зыки афэдахэп. Акъылыгъэшхор, щэлэгъэ инир къылкырышшэу, тхытхынчээ-гупсэф самбырышх. Умышшэмэ, адигэм непэ хъэзабэу, къин-лъэгъоу къыфыкъохыгъэр анэ-тэгэу бэшлагъау зэрхэгъягъэм хэшыкы фырилагъэ фэдэу... Арыш, ежими, Къурланми, абдзэхэ быслымэнхэм ялууз ежими илнуу...

Хы кылум тетхэр бэрэ клюа-гъэх. Ишыгъаагъэ фэшл зыбу-гъэфэн умылъэкэу, уеплъинкэ псышо хъопсагъоу, бэрэ-бэрэ тетигъэх. Штэм шхъэр къыгъэ-упэразэу, гур бгъэгүм къыгъэ-дигъэкэу. Мэхъаджыр тхъапша зыльялэ нэлкын тезидзагъэр? Псышхо хычэжхым тхъапша лъэгучээ фэхъугъэр?...

Псэр яхвафу Трапезунд нэсигъаагъэх. Етанэ — Истам-был...

2

Хэгэгунчэхэм агу клюагъэу Истамбыл дэтхээ, мафэ горэм тырку лы батбэжхэур уччэхэг-гэу ашыгъ. Тырку хэгэгум нэмыкэу быслымэнхэр зы-щыпсэур чынальэр зэрагъаш-шэмэ ашоигъуагъ. Шъякъутымэр зышлос бэц пакэр ты-гъэхэхэлэпэ чапэм чисээ, лым къызэтэригчагъэр бэ дэд. Тэлмащэу аубытгъэм нахь нахь луплэхээу къафызэхи-фыгъ...

Къухъэм игуагъэхэу абдзэхэхэр джыри бэрэ клюагъэх. Хыхэр, къэралыгъохэр лъэс-льэ-былоу джыри къызэпачыгъэх: Югослав хэгэгум, чыгу гу-напкээр къызэпачыгъ! А-енасын! А бэц шхъакъутым кэраклэр

ильыр. Зихэкуж къызэрэгъэ-гынагъэхами, зичыгужу зыты-рахыгъэхами джарыгъя ягупши-саагъэр. Цыфыр сидигъоки цыфу къэнэхъы. Чыгу чыжъэм къэкогъэ адигэхэм зыдэж къэкогъэ быслымэнхэм благъэ, гүнэгъу, гъогогу афэхъунхэр апэд идэгъагъ!

Опсэу, чыгу чыжъэм, чыгу йашлур! Сильэлкэ итэхъяагъэм щицьыбэхэм, хьау, Темир Кав-казым илур егъэзыгъабэхэм, чыгу лъаплэр, чыгу мафэ уакы-фэхъу. Лъашлэгъур ныкъорэ зикъыхъэгэхэе охтэ къыхъэшхом къыклоц шу къадэхъуным уфаалэгъ. Абдзэхэ сабийхэр, оуихэм ялъягъэу, плугъэх, бгъашуагъэх. Цыф лъэшхэу. Гукэгъушлэхэу. Мы лъэхъаныр аргыгъэ хэку-жым къыздирахъыгъэхэе ку-шъэхэр хэхэс гушохэм къыза-шъхъэпжыгъэхэр. Лъхъонч гъучи фытэгъэ зэмэлэу-жыгъуо къушхъэ-чыжъэ гупсажхъэм къазэпирахъыгъэхэри ары, Тхыль Лъаплэр жы дэдэхъуыгъэри ары.

Сербмэ янэрильэгъоу лъэп-кым намысышху хэлъыр чыгу чыжъэм къыцьыльэгъуагъ цыфыгъэ-нэхъоигъу адигэм хэлхэр зэрэхъопсагъори...

Гүнэгъумэ — гүнэгъушлэхэу. Ныбдэгъумэ — зыфдэ къэ-мыхъуягъэхэе ныбдэгъуу бэ-лахъэу...

3

О, си Тхэ лъапл, о пшээрэз зэклэ шлапхъэ! Чылэхъэцэ пшхъалэп, адыгэ тэклю Ѣылэр хэгъэзгъэ чыжъэ пчагъэмэ ачи-птэхъуагъ...

Щылэлаклэр мамырэу, Кон-ституции унаер зээгъэфэжыгъэ чыгуж-хэкужым зэма-ныж абдзахэхэм ялъфыгъэхэм къадэчыжыгъэхэе къэнэхъхэр марыш къытотыжыгъэх. Лъэхъаныким ишүшлэгъэ-иашлэгъак-э «абдзэхэ мин тюктишмэ» ялъэпсэдэч лъешхэр Мыехъуа-пэ къыдэхъажыгъэх...

Къэклюжыгъэхэм япшилэ-унэпчээлэу гушуаклохэр гүнэн-чэу Ѣылэр хэлхэр зицьыбэхэм ялъфыгъэхэм къадэчыжыгъэхэе къэнэхъхэр марыш къытотыжыгъэх. Лъэхъаныким ишүшлэгъэ-иашлэгъак-э «абдзэхэ мин тюктишмэ» ялъэпсэдэч лъешхэр Мыехъуа-пэ къыдэхъажыгъэх...

Республикэ гупчэм Ѣылэр хэлхэр зицьыбэхэм ялъфыгъэхэм къадэчыжыгъэхэе къэнэхъхэр марыш къытотыжыгъэх. Лъэхъаныким ишүшлэгъэ-иашлэгъак-э «абдзэхэ мин тюктишмэ» ялъэпсэдэч лъешхэр Мыехъуа-пэ къыдэхъажыгъэх...

Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

Синан

Тихэкуж къызэрэгъэхэм ялъфыгъэхэм къадэчыжыгъэхэе къэнэхъхэр марыш къытотыжыгъэх. Лъэхъаныким ишүшлэгъэ-иашлэгъак-э «абдзэхэ мин тюктишмэ» ялъэпсэдэч лъешхэр Мыехъуа-пэ къыдэхъажыгъэх...

Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэхъуугъ,

— Щухайб, сыгукэ сырь-разэу къыуасомэ сшоигъу, — ежыри, Джарымэри гушо нэку-нэпсышху къэ

Хэкужьым къэзыгъэзэжыгъэм и Маф

Мэфэкъыр артистхэм къагъэдэхэшт

Хэкужьым къэзыгъэзэжыгъэм и Мафэ фэгъэхыгъэ 1офтхъабзэхэм и гъэкъотыгъэу атегущыгъэх, зэфэхысыжъхэр ашыгъэх. Республика и Къэралыгъо филармоние ыпашхъэ мэфэкъыр шышхъэум и 1-м щыкъошт, пчыхъэм сыхъатыр б-м зэхахъэр аублэшт, адигэ джэгушхокъэ аухыщт.

Адыгэ Республика лъэпкъ 1офтхъемкъэ, йэкъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адирял эзпхыныгъэхэмкъэ ыкъи къэбар жуугъэм иамалхэмкъэ и Комитет итхаматэу Шхъэлэхъо Аскэр зэхэшткъо купым изэхэсигъо пещэнгъэ дызэрихъагъ. Ашкъызэриуагъэмкъэ, лъэпкъ культурэм, искуствэм ябанингъэхэм яхылгээгъо къэгъэлэгъонхэр зэхэшткъо. Тхылъыкъэхъэр, сурэт гъэшгъэгъонхэр, нэпээлгээ шүхъафтынхэр сатыушхэм щащэнткъо.

Концертим Адыгэ Республика щыцэрио артистхэр хэлэжэшткъо. Лъэчэ Альберт, Дзыбэ Мыхъамэт, Кушэкъо Симэ, Еутых Вячеслав, Барцо Рустлан, Хыт Рустам, Лъэцэр Римэ, Къатмэс Рустлан, Мигу Айдэмэр. Къэшъюко купхэм мэфэкъыр къагъэдэхэшт.

Гъэмэфэ зыгъэлэсфыгъом артистхэм ашыгъэхъэр Урысъем ишьольырхэм ашыгъэхъэр, йэкъыб къэрал къуагъэхъери

къахэкъыгъэх. Аэрү щитми, мэфэкъым яхышиш хашыхъэ ашоигоу Мые-къуапэ къэкълохъигъэх. Дзыбэ Мыхъамэт шышхъэум и 1-р тимэфэкъ шхъбаалэхэм ахельтээ. Кушэкъо Симэ а мафэм зы орэд нахъ къызэримыошущтъор ыгу къео. Мигу Айдэмэр мэфэкъым мэхъэнэ ин реты. Тиартистхэр концертим зэрэшьзүүлэхтхэм къыщихъигъэштэр зым зыр къырлыгъизэхэс иксусствэм хэхъонгъэ фэшыгъэнэ зэрэпильхэр ары.

Мэфэкъым изэхэшткъо куп хэтхэр Лымыщэкъо Рэмэзан, Сташу Яхъем, Хасанни Мыхъамэт, Мурад Гоштаплэ, Амурэ Рузанэ, Гъукъэлэ Асхад, Бадий Къэлпъан, Къэмэш Светланэ, нэмыхъэм къызэралуагъэу, филармонилем ыпашхъэ къыщизэуахыгъэ пчэгур мэфэкъышхохэм язэхэшэн фытегъэспыхъагъ. Цыфыбэ концертим еплыгъэту мэгугъэх.

Сурэтыр зэхэшткъо купым изэхахъэ къыщитетхыгъ.

Лъэпкъ шгэжьымрэ уахътэмрэ

Мэфэхъаблэ идэхагъэ хэхъошт

Мыецъопэ районым икъуаджэу Мэфэхъаблэ щыпсэухэрэ тильэпкъэгъухэу Косовэ къикъыжыгъэхэм яшылакъэ зэхъокъынгъэхэр фэхъух. Унакъэу щашыхэрэм сабийхэр ашаплух, урамхэм заушъомбгъу, лъэпкъ шгэжьым хэхъо.

Чылэм узыдахъэкъэ, уиджаб-гъукъэ мэцьытэр къыщелъягъо. Занкъэу узыпльэкъэ, къэлэцыкъы джэгуплэр нэгум къыкъеуцо. Лъэгъупхъэшь, гум зеэты. Хъэрэнхэр, зыгъэчэрэгъуплэхэр, дэктюяплэхэр, фэшхъафхэри зеклужьэу гъэспыгъэх.

Баш Сарэ янэ Косовэ къикъыжыгъы, ягъ Тыркуем щаплух. Сарэ ышыпхъоу Синэф ыльэ тэуцогъэ къодий. Абээ Сари сабий. Нэбгырищыри гум щизэу мэджэгух, адигабзэ нэмыхъэм гүшүлэхэрэп. Анахыжъэу Баш Сарэ оредышхъохэр къыхедзэх. Жыр щыкъабзэшь, гүлэтилээм мэкъэ ютгъэкъэ орэд къышыллоо пшоигоо охъу.

Абедин Осмэн Косовэ къы-

зекъыжым, адигабзэри, урысъбэри нахъышоу зэригъэшлагъэх. Ишпшэшье нахъижъ унагъоихъагъ. Осмэн зычээс унэр чырбыщым хэшькыгъ, ау унэм

ыыгъэу щагум щытльэгъугъ. Уипсэуплэ ор-орэу бгъэдэхэн фаеу ельтигъ, зыдэшхъахыжырэп.

— Апэрэ ыкъи ящэнэрэ купхъяа изытет шодахэп. Уатэр

тегущылэхэ зыхъукъэ, республикэм иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслълан, нэужум Адыгейим ипэшагъэу Шхъэумэн Хъазрэт, Тхъакъушина Аслълан, джыре уахътэ республикэм и Лышхъэу Кумпъыл Мурат, Мыецъопэ районым иадминистрации ипашэу Алексей Петрусенкэм, Шхъэлэхъо Аскэр, Гъукъэлэ Асхад, нэмыхъэм ацэхэр къыралох.

Мэфэхъаблэ дэт йэзаплэм игъэспын чанэу хэлэжэгъэ Джарымэ Фатимэ ишушлахъэ къуаджэ шагъэлэхэлэ. Йэзаплэм ипашэу Ольга Корчагинам, медицинэм илофышэу Хасанни Мирвэти къызэралуагъэу, гүнэгъу посуплэхэм адэсхэри къафэхъох. Цыфхэр анахъэу зыгъэгумэхъэрэр лъыдэхъауэр ары. Наркоманием пыщахъэхэр Мэфэхъаблэ дэсхэп. Шонон пытэхэр щагъэзых, ешьугъэу, ылъакъохэм амьхъыжъэу зы нэбгыри урамым щыпльэгъуцтэп.

Стадион дахэ къафашыгъ,

Чемышо Гъазый, ятонэрэ купым Къуекъо Асфар япэшагъ, — къеуатэ къуаджэм иадминистраторэу Хъасанни Мыхъамэт.

— Егъэжэгъум Мэфэхъаблэ унэгъо 20 дэсэгъ. Джыре уахътэ унэгъо 62-рэ Ѣэспсэу, нэбгыри 180-рэ фэдиз мэхъух. Хаплэхэр унэгъу 185-мэ аратыгъ.

Псыр зэрхъоштыр унагъохэм, хаплэхэм арашэлэхъагъ. Гъэстиньхъэ шхъаантээм икуалэхэм язэбгырышын мыгъэ аухыщт. Къуаджэм ихэхъонгъэхэм къа-

зэнэкъохъуэр щызэхашх. Норвегием, Тыркуем, Израиль, нэмыхъэм къарыкъыжхэрэ адигэхэм къуаджэм псеуплэ щагъоты. Зэунэкъош Цэйхэм унэ дахэхэр щашыгъэх, шэххэу ачлэхъажыштых. Чылэм щаплухъэхэм юристхэр, псэольшэхъэр, динлэхъхэр, фэшхъафхэри къаахэхъигъэх. Цэй Эркан орэдьыу, дээм къулыкъур ѿхъы. Гутэ Рэмэданрэ Абедин Осмэнрэ зэралтыгъэрэ Аскэр, Мэфэхъаблэ Адыгейим икъоджэ дахэмэ зэу ашыц хууцт. Мэфэл зэхахъэу непэ Мыецъуалэ щыкъохъуэр щыпльэгъуцтэп.

Сурэтхэр Мэфэхъаблэ къыщитетхыгъэх.

Редактор шхъаалхэр:

ДЭРБЭ Тимур
ХЬЭШПҮЦИ Мухъэмэд
АБИДЭКЪО Люсан

Адыгэ Республика лъэпкъ 1офтхъемкъэ, йэкъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адирял эзпхыныгъэхэмкъэ ыкъи къэбар жуугъэм иамалхэмкъэ и Комитет ПИ №ТУ23-00916

Адрессыр: ур. Крестьянскэр, 236

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышыпкъагъэу къахафхэрэмкъэ къэзыгъэхэм пшъэдэкъыжь ахы. Къатхээрэмрэ гъэзетым щилажъэхэрэмрэ яеплыхъэ зэтемыфэн ылъакъыщт.

Гъэзетеджхэрэм къытфагъэхъырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхъэрэп ыкъи къэзыгъэхэм аэклэдгъэхъажыхъэрэп.

■ Зэхэзыщагъэр:

Урысъе Федерацием хэутын 1офтхъемкъэ, телерадиокъэтынхэмкъэ ыкъи зэлтгээсэхъыкъэ амалхэмкъэ и Министерство и Темир-Кавказ чыпэгъэлэхъигъэхэмкъэ ыкъи къэбар жуугъэм иамалхэмкъэ и Комитет

ПИ №ТУ23-00916

Гъэзетеджхэрэм къытфагъэхъырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхъэрэп ыкъи къэзыгъэхэм аэклэдгъэхъажыхъэрэп.

■ Зыщыхаутыэр:

ОАО-у “Полиграф-ЮГ”,
385000, къ. Мыецъуалэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор

шхъаалхэр: 52-49-44, пшъэдэкъыжь зыхырэ

секретарь: 52-16-77.
E-mail: adygoice@mail.ru

■ Редакциер зыдэшыгъэр:

4134

Индексхэр

52161

52162

Зак. 2173